

BILAGA 1

En anpassning till EG:s tekopolitik

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2015

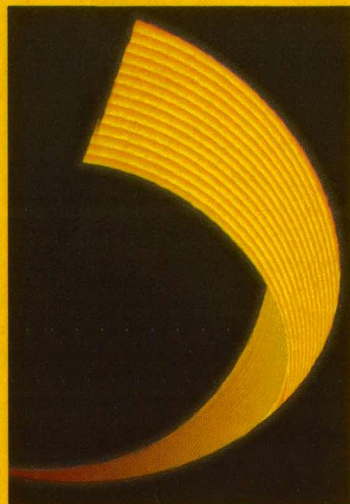

National Library
of Sweden

BILAGA 1 TILL

EG-KONSEKVENsutredningen, Samhällsekonomi

BILAGA 1

En anpassning till EG:s tekopolitik

BILAGA 1 TILL

EG-KONSEKVENsutredningen, Samhällsekonomi

En anpassning till EG:s tekopolitik

Rapport till
EG-konsekvensutredningen, Samhällsekonomi
av
Camilla Bengtsson
Micael Kallin

Finansdepartementet

103 33 STOCKHOLM

SOU och Ds kan köpas från Allmänna Förlaget som ingår i C E Fritzes AB. Allmänna Förlaget ombesörjer också, på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningskontor, remissutsändningar av SOU och Ds.

Beställningsadress: Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Fax: 08-20 50 21
Telefon: 08-690 90 90

Förord

EG-konsekvensutredningen, Samhällsekonomi (Fi 1993:06) tillsattes under våren 1993 för att granska de samhällsekonomiska konsekvenserna för Sverige av olika former av deltagande i den västeuropeiska integrationen.

Som ett stöd i analysarbetet genomförs ett antal specialstudier. De kommer att publiceras som bilagor till utredningen.

Författarna svarar själva för innehåll och bedömningar. Av huvudbetänkandet kommer det att framgå hur EG-konsekvensutredningen har använt sig av bilagorna.

Denna rapport till utredningen har författats av Camilla Bengtsson och Micael Kallin.

Stockholm i september 1993

Björn Molin
Ordförande

Pernilla Ström
Huvudsekreterare

Innehåll

1	Sammanfattning	7
2	Inledning	11
3	Tekobranschen och internationella handelsavtal	15
3.1	Den svenska tekoindustrin	15
3.2	Den svenska klädmarknaden	16
3.3	Multifiberavtalet	16
3.4	GATT-förhandlingarna	18
3.5	Europaavtalen	19
4	Förväntade effekter av EES-avtalet	21
5	Förväntade effekter av EG:s regelsystem	27
5.1	Tullar	27
5.2	GSP (Generalized System of Preferences)	31
5.3	Tullsuspensioner och tullkontingenter	33
5.4	Ursprungsregler	35
5.5	Passiv förädlingstrafik	37
5.6	Dumpning och subventionerad import	38
5.7	Offentlig upphandling	39
5.8	Statsstöd	39
5.9	Kvantitativa restriktioner	39
5.10	Effekter av en importkvot	41
5.11	Effekter av en exportkvot	43
5.12	Sammanfattning och slutsatser	49
6	Förväntade effekter av olika förhandlingslösningar	53
6.1	Gemensamma EG-kvoter	53
6.2	Övergångsarrangemang	66
6.3	Sammanfattning och slutsatser	67
7	Förväntade effekter av ett icke-medlemskap	69
8	Slutsatser	71
8.1	Sammanfattande slutsatser	72
	Referenser	75
	Bilaga	79

1 Sammanfattning

Den internationella handeln med tekovaror (textil- och konfektionsvaror) har sedan flera decennier reglerats inom ramen för det s.k. multifiberavtalet (MFA) och liknande bilaterala avtal. Billig import från u-länder har begränsats i ett försök att skydda inhemsk industri i i-länderna. Frågan är dock huruvida dessa tekokvoteringsverktyg verkligen har fungerat som skydd. Svensk tekoindustri har fått känna av en kraftig minskning de senaste tjugo åren både vad gäller produktion och sysselsättning. Konkurrenten från tredje land har varit hård och u-länder har successivt vunnit marknadsandelar på den svenska tekomarknaden.

Konkurrenten på den svenska klädmarknaden är hög. Det finns många importörer och klädfackhandelsföretag. 90 procent av marknadstillförseln av beklädnadsvaror utgörs av import. Enligt en rapport från OECD låg de svenska konsumentpriserna på kläder ca 10 procent lägre än i EG 1990. Detta har sin förklaring i den höga konkurrenten i butiksledet och det faktum att Sverige började avreglera sin tekoimport i slutet av 1980-talet. Den 31 juli 1991 släpptes de kvarvarande regleringarna på tekoimporten. Sedan dess har konsumentprisindex på kläder sjunkit med 5,3 procent till juli 1993. Under samma period har totala konsumentprisindex stigit med 6,5 procent, en differens på 11,8 procentenheter.

Vid ett EG-medlemskap ska Sverige anpassa sig till EG:s handelspolitik och övrig lagstiftning. Sverige ska anpassa sig till EG:s tullnivåer som är ca 2 procentenheter lägre. Sverige ska även anpassa sig till EG:s GSP-system. Detta är ett tullpreferenssystem till förmån för u-länder. För tekovaror ges tullfrihet upp till vissa, relativt snäva, kvantitativa tak. Vid ett medlemskap slopas vidare ursprungsreglerna mellan Sverige och EG, vilket möjliggör ett avskaffande av gränskontrollerna. Svenska tekoproducenter kan då tullfritt exportera till Gemenskapen även om insatsvaror från tredje land använts i tillverkningen. Vidare kommer EG:s regler om s.k. passiv förädlingstrafik att tillämpas. Det innebär att EG-företag kan använda svenska insatsvaror vid bearbetning i tredje land och sedan erhålla tullbefrielse/tullnedsättning vid återinförseln. Vissa regler om t.ex. offentlig upphandling och statsstöd kommer att ratificeras redan genom EES-avtalet.

Ett EG-medlemskap innebär, bortsett från tekokvoterna, positiva effekter. Det gäller främst för producenterna då ursprungsreglerna slopas

mellan EG och Sverige. Slopas gränskontrollerna innebär det positiva effekter både för producenter och importörer, sannolikt även för konsumenter. Vidare är nettovinster, även om dessa är marginella, att vänta för importörer och konsumenter till följd av bl.a. tullsänkningar.

Den största skillnaden mellan EG:s och Sveriges handelspolitik är att en stor del av tekoimporten till EG är reglerad inom ramen för MFA och liknande avtal. Sverige har i förhandlingarna med EG begärt att få behålla den fria tekoimporten mot bakgrund av de pågående GATT-förhandlingarna. Om GATT-avtalet träder i kraft kommer alla begränsningar på tekohandeln i världen att successivt avvecklas. Detta innebär att EG, om GATT-förhandlingarna avslutas i år, kommer att ha avvecklat sina textilbegränsningsarrangemang år 2004.

Bibehålls den fria svenska tekoimporten vid ett medlemskap innebär det en friktionskostnad för de svenska producenterna. De måste intyga att deras varor är svensktillverkade. Av den anledningen kommer någon form av gränskontroll för export till EG att upprätthållas. Från industrin menar man också att kunder i EG inte är lika villiga att köpa svenska varor om det inte kan garanteras att de är svensktillverkade. Friktionskostnaden är dock mindre än vad kostnaderna för en återreglering skulle innebära.

Om Sverige inte tillåts ett övergångsarrangemang med fri tekoimport leder det till en rad kostnader inom import- och konsumentledet. Kostnader utgår för själva kvoterna. Importörerna måste dessutom byta leverantörer. De företag man idag handlar med är i *flertalet fall* inte de företag som tilldelas kvoter i exportlandet. Det är inte heller nödvändigtvis de effektivaste. Denna handelsomfördelning leder till ökade kostnader. De största kostnaderna uppstår emellertid till följd av handelsomfördelningar mellan länder, eftersom importörerna inte kan garanteras tidigare handelsmönster och importvolym. Hur stor tekoimporten blir till Sverige från begränsade länder, beror på hur stor del av de gemensamma kvotutrymmena i EG som svenska importörer lyckas införskaffa.

Kostnaderna i konsumentledet till följd av en återreglering blir betydande. Vid givna antaganden kan kostnaderna komma att uppgå till ca 5 miljarder kronor per år. Detta beror på handelsomfördelningarna, bytet av leverantörer och kvotapriserna som utgår i exportlandet. Minskad konkurrens innebär dessutom i sig att priserna höjs.

Kostnaderna för en återreglering mildras dock betydligt av förändringar i omvärlden. EG har ingått s.k. Europaavtal med central- och östeuropeiska länder. Fr.o.m. den 1 januari 1998 respektive den 1 januari 1999 kommer begränsningarna på dessa länders tekoexport att slopas. Här har en betydelsefull tekoindustri utvecklats och den är redan idag konkurrenskraftig gentemot lågprisländer i Asien. Då begränsningarna släpps på dessa länders tekoexport, kommer troligen en stor del av tekohandeln att omfördelas till Central- och Östeuropa. De kvarvarande begränsningarna på andra länders export kommer därmed att förlora i betydelse. På lite

längre sikt dämpas därmed de negativa effekterna av en återreglering. Om GATT-avtalet dessutom går igenom, förstärks den positiva effekten av omvärldsutvecklingen.

2 Inledning

Sverige ansökte 1991 om medlemskap i EG. 1993 inleddes förhandlingarna. De svenska kraven har formulerats och berör ett antal områden såsom jordbruket, regionalpolitiken och frihandelsavtalen med de baltiska staterna. Målet är att förhandlingarna ska vara avslutade runt årsskiftet 1993/94. Ambitionen är ett svenskt EG/EU-medlemskap från den 1 januari 1995.

Vid ett medlemskap ska Sverige på de flesta områden anpassa sin lagstiftning och handelspolitik till EG:s regler. Detta gäller även på tekoområdet, dvs. textil- och konfektionsområdet.

EG:s tekopolitik skiljer sig på många områden från svenska förhållanden. Tullnivån är i genomsnitt något lägre i EG även om tullar kan variera betydligt för vissa produktkategorier. GSP (Generalized System of Preferences) är ett tullpreferenssystem till förmån för u-länder där tullfrihet med kvantitativa tak ges till vissa länder/grupper av länder. Även Sverige ger GSP-behandling men utan kvantitativa tak. Ett stort antal tekovaror är emellertid undantagna denna behandling. Ursprungsreglerna, dvs. regler som fastställer regler som fastställer bearbetningsgraden för att en vara ska kunna sägas vara tillverkad i ett visst land, är något annorlunda utformade i EG.

Vissa regler om t.ex. statsstöd och offentlig upphandling kommer att ratificeras redan med EES-avtalet. Dessa regler kommer, om än i begränsad omfattning, att beröra även handeln med tekovaror.

Den viktigaste skillnaden mellan Sveriges och EG:s tekopolitik är att EG begränsar importen av ett stort antal tekovaror från ett flertal olika länder. Sverige avskaffade alla kvantitativa restriktioner på tekoimporten den 31 juli 1991. EG:s regleringar skiljer sig från dem som gällde före den svenska avregleringen. Skillnaden består i att EG:s restriktioner är mer omfattande, både vad gäller varor och länder. Tekoimporten till EG regleras främst genom bilaterala textilbegränsningsavtal inom ramen för det s.k. multifiberavtalet (MFA). Framför allt begränsas tekoimporten från lågprisländer. Dessutom finns bilaterala avtal slutna utanför MFA och vissa ensidiga importbegränsningar på statshandelsländers export.

Konsumentpriserna på kläder är lägre i Sverige än vad de är i genomsnitt i EG. Det beror dels på den fria importen, dels på den höga konkurrensen i butiksledet. Enligt en rapport från OECD var konsument-

priserna på kläder 10 procent lägre i Sverige än i EG år 1990 och var också ett av de få områden där svenska priser låg under dem som gäller i EG. Prisnivån gällde alltså före den svenska avregleringen på tekoimporten och de svenska priserna ligger idag ännu lägre. Konsumentprisindex på kläder sjönk med 5,3 procent mellan juli 1991 och juli 1993. En anpassning till EG/EU:s tekopolitik borde förändra dessa förutsättningar.

Mot bakgrund av de pågående GATT-förhandlingarna har Sverige begärt att få behålla den fria importen. Ambitionen i förhandlingarna är att alla kvantitativa restriktioner som idag begränsar tekohandeln i världen ska slopas. Tanken är att tekohandeln åter ska föras in under de normala GATT-reglerna som i princip förbjuder kvantitativa begränsningar. Enligt nu gällande förslag ska en successiv avveckling av tekokvoterna i alla länder som berörs ske inom en tioårsperiod. Om förslaget ratificeras i år innebär det att tekokvoterna är avskaffade år 2004. Det är på grund av detta som Sverige begärt att få behålla den fria tekoimporten då EG, om GATT-förhandlingarna går igenom, kommer att avveckla sina regleringar på tekoområdet.

Om Sverige inte får behålla den fria importen påverkas svenska tekoimportföretag negativt. Importörerna kan få betala mer för importen och de kan också tvingas byta ut billiga leverantörer mot dyrare. Priset på kläder kan därmed väntas stiga, eftersom marginalerna i importledet är mycket låga. Tekoproducerande företag kommer däremot att gynnas av en anpassning, eftersom de därigenom uppnår konkurrensneutralitet gentemot tekoproducenter inom Gemenskapen.

Syftet med denna rapport är att undersöka de samhällsekonomiska effekterna av en anpassning till EG/EU:s tekopolitik enligt de förhållanden som väntas gälla 1995. Effekterna av att såväl återreglera som att behålla den fria importen analyseras. I korthet berörs också en situation utanför EG/EU.

De samhällsekonomiska effekterna kommer att bedömas och där det är möjligt görs beräkningar.

Rapporten avgränsas till att endast bedöma de samhällsekonomiska effekterna på tekoområdet.

Vid bedömningen av en anpassning till EG:s tekopolitik görs detta utifrån de förhållanden som nu gäller i EG.

En rad omständigheter kan dock komma att ändra förutsättningarna redan inom en femårsperiod. Om GATT-förhandlingarna går i lås innebär det att de avtal som reglerat världshandeln med tekovaror kommer att slopas.

Även om GATT inte ratificeras kommer andra omständigheter att till viss del undanminera kvoteringarna på tekovaror. EG har ingått s.k. Europaavtal med central- och östeuropeiska länder. Begränsningarna på dessa länders tekoexport kommer att avvecklas. Denna avreglering väntas på längre sikt påverka handelsmönstret betydligt. Begränsade exportörer

i t.ex. Asien kommer att bytas ut mot leverantörer i Östeuropa och kvarvarande regleringar kommer då att förlora i betydelse.

Då dessa förändringar kommer att ändra förutsättningarna kommer även en dynamisk analys att göras.

Disposition

I kapitel 3 återges inledningsvis utvecklingen inom tekoindustrin och konkurrenssituationen på den svenska konfektionsmarknaden. Dessutom diskuteras multifiberavtalet och de avtal som begränsat tekohandeln under flera decennier. GATT-förhandlingarna beskrivs mot bakgrund av att tekobegränsningsarrangemangen är tänkta att avvecklas. Slutligen beskrivs Europaavtalen.

I kapitel 4 tas de effekter upp som kan tänkas beröra tekoområdet genom EES-avtalet.

En beskrivning av tullar, ursprungsregler, tullsuspensioner, GSP-ordning etc. kommer vidare att göras i kapitel 5. Förväntade effekter för producenter, importörer och konsumenter tas upp efter varje separat avsnitt.

En central fråga är de kvoteringar som EG tillämpar för tekoimporten. Svenska importörer och producenter betonar återregleringen som den faktor som kan få störst inverkan vid ett svenskt medlemskap i EG/EU. Mot den bakgrunden lägger rapporten särskild tyngd på kvantitativa restriktioner. I kapitel 6 behandlas olika förhandlingslösningar. Detta görs först enligt en situation med återreglering och sedan med ett övergångsarrangemang.

Kapitel 7 behandlar en situation utanför EG/EU och vad detta kan innebära i ett längre perspektiv för tekoområdet.

Rapportens slutsatser presenteras i kapitel 8. Där sammanfattas också de olika slutsatser som har dragits i tre tablåer.

3 Tekobranschen och internationella handelsavtal

3.1 Den svenska tekoindustrin

Svensk tekoindustri har de senaste 30 åren genomgått stora förändringar. Sysselsättningen har drastiskt minskat. Produktionen, framför allt inom konfektionsindustrin, har sjunkit betydligt. Utvecklingen inom svensk tekoindustri framgår av tabell 3.1.

Tabell 3.1 Sysselsättning och produktion, svensk tekoindustri 1970-1991

	1970	1975	1980	1985	1991
<i>Sysselsatta; 1 000 personer</i>					
Textilindustrin ¹	33,7	25,9	19,8	16,3	12,4
Beklädnadsindustrin	33,9	24,4	14,1	10,9	5,0
<i>Produktionsvolymindex; 1980=100</i>					
Textilindustrin ¹	135	127	100	96	77
Beklädnadsindustrin	222	184	100	74	36

¹ Inkl. triksåindustri.

Källa: Consultus.

Sedan 1970 har textilindustrin minskat med drygt 20 000 och konfektionssidan med hela 29 000 anställda. Produktionen har minskat kraftigt och även här står beklädnadsindustrin för den största tillbakagången. Denna minskning har skett trots omfattande åtgärder som tullar och kvantitativa restriktioner samt ett tekobranschstöd. Sammanlagt har det industripolitiska stödet, sedan i början av 1970-talet, uppgått till 10,5 miljarder kronor i 1992 års penningvärde. 1992 upphörde dock branschstödet.

Den dåliga lönsamheten inom svensk tekoindustri har till stor del sin förklaring i den hårda konkurrens som råder på tekomarknaden och i Sveriges relativt höga löne- och kostnadsläge. Tekoproducenterna började därför i ett tidigt skede att etablera sig utomlands. Lönsömnad, dvs. när företag lägger ut tillverkning av icke-bearbetat material till andra fabriker, har också blivit allt vanligare. Speciellt har intresset ökat för lönsömnad i Baltikum, Polen och Ungern. Detta beror bl.a. på att det fr.o.m. 1990 är tillåtet att lägga ut lönsömnad i Östeuropa utan importbe-gränsningar vid återinförseln. De låga lönerna i Östeuropa gör det vidare

billigare för svenska tekoproducenter att lägga ut produktion i dessa länder.

3.2 Den svenska klädmarknaden

Den svenska klädmarknaden kännetecknas av en hög konkurrens mellan distributörer. Detta och den fria importen har lett till låga priser i butiksledet.

Den svenska konsumtionen av kläder uppgick 1992 till knappt 40 miljarder kronor. Det gör ca 6,7 procent av den totala privata konsumtionen.

Den svenska produktionens andel av marknadstillförseln av beklädnadsvaror var preliminärt ca 10 procent 1991. Resten av tillförseln utgjordes således av import.

Antalet företag som tillverkar eller importerar kläder varierar mellan 3 000 till 4 000 företag per år, varav ca 150 företag tillverkade kläder i Sverige 1991.

Totalt fanns ca 7 200 klädfackhandelsföretag i Sverige 1992. Bland dem med högst försäljning fanns H&M, Gulins, JC och Indiska. Ca 10 procent av företagen i beklädnadshandeln deltar i någon form av samarbete. Detta samarbete kan innebära bl.a. marknadsföring och prisrekommendationer på det gemensamma sortimentet.

3.3 Multifiberavtalet

Tiden efter andra världskrigets slut fram till 1970-talets början kännetecknas av en liberalisering av världshandeln. Det allmänna tull- och handelsavtalet, GATT (General Agreement on Tariffs and Trade), bidrog till denna utveckling. GATT trädde i kraft 1947 och har idag 111 medlemmar. Sverige inträdde som avtalsslutande part 1950.

I takt med den ökade världshandeln växte en omfattande lågpriskonkurrens från u-länder fram. Utvecklingsländerna hade här en konkurrensfördel inom enklare produktion såsom tekovaror. Tekoproduktionen, främst konfektionsindustrin, kräver lite kapital samt mycket arbetskraft och är därmed en naturlig industri för länder i början av en industrialisering. Den arbetskraftsintensiva tekoproduktionen blir alltså relativt billig i länder med låga löner. Även för flertalet av dagens i-länder utgjorde tekoindustrin en viktig del i början av industrialiseringsprocessen. För flertalet utvecklingsländer har också den pågående industrialiseringen börjat just inom tekoproduktionen. Länder i Sydostasien, som Taiwan, Hong Kong och Sydkorea, tjänar som goda exempel på detta.

Utvecklingsländerna har successivt vunnit marknadsandelar på i-ländernas tekomarknader. Av importen till Sverige 1991 uppgick u-

ländernas (inklusive Kinas men exklusive andra statshandelsländer och f.d. statshandelsländer) andel värdemässigt av textilier till ca 12 procent och av kläder till ca 29 procent. 1992 hade u-ländernas (inklusive Kinas) andel av klädimporten ökat till 35 procent. Motsvarande siffror för tekoimporten till EG för 1991 var 56 respektive 85 procent.

Den ökande lågprisimporten av tekoprodukter föranledde i-länderna att på ett tidigt stadium förhandla fram olika begränsningsavtal. 1961 ingicks det s.k. korta bomullsavtalet (STA) som avsåg handel med bomullstextilier. När avtalet efter ett år löpte ut ersattes det av det långa bomullsavtalet (LTA).

I ett försök att skydda inhemsk sysselsättning och produktion lyckades i-länderna genomdriva det s.k. "Arrangement Regarding International Trade in Textiles" som allmänt benämns multifiberavtalet (MFA). Avtalet begränsade tekoexporten från en rad olika utvecklingsländer. 1973 förhandlades det första MFA-avtalet fram inom GATT. MFA I som kom att gälla från 1974 ersatte det långa bomullsavtalet och omfattade betydligt fler tekoprodukter. MFA har därefter reviderats ett antal gånger och idag löper MFA IV. Totalt deltog 42 parter vid den senaste revideringen av avtalet, EG räknad som en part. Av dessa var 33 u-länder. MFA IV skulle ha upphört den 31 juli 1991, men har förlängts i olika omgångar. Sverige valde att inte delta i förlängningen av avtalet och därmed upphörde alla begränsningar på tekoimporten den 1 augusti 1991.

Då en avtalsslutande part anser att exporten ökar för kraftigt från en annan part upptas förhandlingar. Exporten ska anses öka så kraftigt att marknadsstörning eller hot om marknadsstörning föreligger. Det exporterande landet åtar sig "frivilligt" att begränsa exporten. Vidare ska en årlig exportökning på upp till 6 procent tillåtas. Givetvis begränsar inget land sin export frivilligt men de länder som har ingått i MFA har ofta getts förmånligare behandling än länder som saknar avtal med EG. Detta kan gälla t.ex. generösare GSP-behandling.

Multifiberavtalet och liknande avtal strider mot GATT-avtalets grundläggande princip om "Mest Gynnad Nation" (MGN). Inget land får särbehandlas och ges större fördelar än andra GATT-länder. Vidare förbjuder GATT-reglerna kvantitativa restriktioner, dock med vissa undantag. Den generella skyddsklausulen tillåter att ett land kan begränsa importen av en vara som ökar i en sådan grad att inhemska producenter skadas. Det har dock varit omdiskuterat huruvida skyddsåtgärder får sättas in länderspecifikt eller om de måste vara globala. I de pågående GATT-förhandlingarna är dock målet ett avskaffande av alla kvantitativa restriktioner även inom tekohandeln.

3.4 GATT-förhandlingarna

Den s.k. Uruguayrundan inom GATT påbörjades i september 1986 och skulle ha varit avslutad i december 1990. Förhandlingarna, där totalt 111 länder ingår, var emellertid låsta i närmare två år. Främst berodde det på att USA och EG inte kunde enas om graden av liberalisering på jordbruksområdet. I början av 1993 gjordes nya försök att få till stånd en snabb uppgörelse inom rundan, men försöket misslyckades. Nya handelskonflikter mellan USA och EG uppstod på andra områden som stål, flygplanssubventioner och offentlig upphandling.

Ett genombrott i förhandlingarna kan skönjas efter G7-mötets öppnande i Tokyo i början av juli 1993. Ledarna för de sju industrinationerna inom G7 kom då överens om betydande tullsänkningar på en rad områden som mediciner, stål och öl. Samtidigt ska tullarna på textilier och kläder halveras. Toppmötet innebär inte att ett avtal är klart. Innan ett avtal är påskrivet ska samtliga GATT-medlemmar vara med i förhandlingarna och dessutom kvarstår svåra förhandlingsområden.

15 områden, varav tekoområdet är ett, ska avtalas inom Uruguayrundan. Tekofrågan är i princip avklarad men kan inte skrivas på förrän alla områden är klara. Målet för tekohandeln är att den ska återgå till normala GATT-regler. Restriktionerna som begränsar tekohandeln ska avvecklas under en tioårsperiod. Detta ska dels ske genom en gradvis överföring av varorna till ordinarie GATT-regler, dels genom årliga höjningar av begränsningsnivåerna för kvoterade varor.

Avvecklingen ska enligt planerna ske i tre etapper. En varulista, där både begränsade och icke-begränsade varor är medräknade, upprättas av avtalsländerna. En viss procentsats av importen av dessa varor integreras i GATT för varje delperiod. Under första delperioden ska 12 procent överföras till GATT, under andra perioden 17 procent och under sista etappen 18 procent. Varje enskilt land bestämmer vilka varor som ska överföras till GATT-normerna. Innan själva avvecklingsperioden är det även tänkt att varulistan ska reduceras med 4 procent.

Under avvecklingsperioden ska också tillväxttakten för de varor som fortfarande är utsatta för begränsningar ökas med 16, 25 respektive 27 procent. För en vara vars tillväxttakt är t.ex. 6 procent året före avvecklingsperioden, ska begränsningsnivån ökas med 6,96, 8,7 och 11,049 procent för respektive avvecklingsperiod.

Det är föga troligt att tekoöverenskommelsen träder i kraft förrän 1995, vilket innebär att tekoimporten inte kommer att vara avgränsad före år 2005.

3.5 Europaavtalen

EG har ingått associationsavtal med Bulgarien, Polen, Rumänien, Slovakien, Tjeckien och Ungern. Dessa benämns ofta Europaavtalen och berör, förutom utvidgade handelsrelationer, även ekonomiskt och kulturellt samarbete. Syftet med avtalen är vidare att upprätta ett frihandelsområde med dessa länder. Den 1 mars 1992 trädde frihandelsdelen med Polen, Tjeckoslovakien och Ungern i kraft och under våren 1993 trädde frihandelsdelen med Bulgarien och Rumänien i kraft. Då Tjeckoslovakien delades omförhandlades avtalet med respektive stat.

Parterna kommer successivt att avveckla sina handelshinder gentemot varandra. Handelshindren på tekovaror avvecklas senare än på de flesta andra områden. Den 1 januari 1998 tas begränsningarna på Polens, Slovakiens, Tjeckiens och Ungerns tekoexport bort. Ett år senare avvecklas kvoterna på Bulgariens och Rumäniens tekoexport. Det kommer inte att ske någon successiv avveckling av begränsningarna, däremot ökas kvoterna med mellan 2-5 procent per år.

Tullarna på tekovaror avvecklas dock gradvis. Tullarna ska vara helt borttagna vid samma tillfälle som tekobegränsningarna slopas; alltså den 1 januari 1998 respektive den 1 januari 1999.

Även EFTA har ingått frihandelsavtal med samma länder. Avtalet med Polen är dock ännu inte ratificerat. Sverige har dessutom slutit frihandelsavtal med de baltiska staterna.

Avtalen med Central- och Östeuropa väntas få stor effekt på tekoområdet. Ländernas tekoindustrier har gått fram markant och antas bli stora exportörer i framtiden.

4 Förväntade effekter av EES-avtalet

EES-avtalet innebär att ett ekonomiskt samarbetsområde upprättas mellan EG- och EFTA-länderna. Avtalet skulle ha börjat gälla den 1 januari 1993. Efter folkomröstningen i Schweiz, då avtalet röstades ned, kunde emellertid inte avtalet träda i kraft som planerat. Samarbetet väntas istället komma till stånd i slutet av 1993.

Genom EES-avtalet skapas ett frihandelsområde mellan EG och EFTA. Avtalet innebär inte att en tullunion, vilket EG utgör, bildas mellan de avtalsslutande parterna. EFTA-länderna kommer även i fortsättningen att själva bestämma sin egen handelspolitik gentemot länder som står utanför det ekonomiska samarbetet. Då ingen gemensam handelspolitik förs är det nödvändigt att behålla gränskontrollerna mellan EG och EFTA. Detta betyder också att ursprungsreglerna bibehålls.

Avtalet innebär att fri rörlighet ska råda för varor, tjänster, kapital och arbetskraft inom EES. Parterna avskaffar sinsemellan resterande handelshinder. I princip är tariffära handelshinder, tullar och andra avgifter samt kvantitativa regleringar redan avskaffade genom separata handelsavtal. Ett viktigt mål med EES-avtalet är att även avveckla s.k. tekniska handelshinder. De har uppstått genom att enskilda länder av t.ex. säkerhetsskäl har olika regler för hur en vara ska vara utformad på grund av säkerhetsskäl etc.

EES-avtalet omfattar även tekoprodukter men med vissa undantag. Enligt svenska importörer och producenter kommer avtalet inte att innebära några större förändringar. Vissa effekter kan dock uppstå. Nedan följer några av de förändringar som kan tänkas påverka tekomarknaden.

Ursprungsregler

När en vara produceras och sedan exporteras måste ursprunget för varan fastställas. För att en vara ska anses tillverkad i ett land krävs att den genomgått tillräcklig bearbetning för att uppnå s.k. ursprungsstatus. I Sveriges frihandelsavtal med EG och EFTA finns en särskild bearbetningslista för tekovaror. Reglerna är komplicerade och är i de flesta fall striktare än ursprungsreglerna för andra varor.

I frihandelsavtalet med EG tillåts för de flesta varuområden att man använder material från tredje land upp till ett visst procentuellt värde av den färdiga varans exportpris (fritt fabrik). Procentsatsen kan variera och i vissa fall uppgå till 40 procent. För varor som saknar procentkriterier öppnar EES-avtalet en möjlighet att använda en generell toleransregel. Genom den tillåts användning av tredjelandsmaterial upp till ett värde av 10 procent av den färdiga varans pris, fritt fabrik. Denna regel kommer inte att beröra tekoområdet.

För tekovaror kommer nuvarande bearbetningsregler att kvarstå. För exempelvis kläder gäller att tredjelandsmaterial (utom foder och mellanfoder) får användas upp till 8 procent av varans pris fritt fabrik. För många andra textilvaror gäller att tredjelandsmaterial får användas upp till 10 procent av den färdiga varans *vik*t, men endast om de utgörs av en blandning av flera textilmaterial.

I korthet går reglerna ut på att en svensk vävare inte får använda garn och att en svensk klädtillverkare inte får använda tyg som har producerats utanför frihandelsområdet om exporten till EG ska slippa tull. Motsvarande regler gäller givetvis för företag i EG som exporterar till Sverige.

Genom EES-avtalet kommer dock ursprungsdocumentationen att bli något mindre komplicerad och s.k. full kumulation införs. Full kumulation innebär att företag kan tillgodoräkna sig bearbetning i andra EES-länder för att uppnå ursprungsstatus och sedan tullfritt få exportera inom området.

Sveriges tekoimport från EG uppgick 1992 volymmässigt till ca 49 procent (värdemässigt till 55 procent) av den totala tekoimporten. Tekoimporten från EFTA uppgick till ca 8,5 procent både volym- och värdemässigt. Vidare uppgick ca 57 procent (44 procent värdemässigt) av den svenska tekoexporten till EG och ca 23 procent (37 procent värdemässigt) till EFTA. EG- och EFTA-länderna utgör således de viktigaste handelsparterna för Sveriges tekoindustri. Slopas ursprungsreglerna innebär det således en klar fördel för svenska tekoproducenter. De skulle då slippa tull vid export till EG om de importerat insatsvaror från tredje land.

Även importen från EG skulle bli billigare då företag som exporterar till Sverige inte skulle drabbas av tull om de använt insatsvaror som härrör från länder utanför EG/EFTA-området. Hur pass mycket billigare tekoimporten från EG skulle bli beror på i vilken utsträckning tekoproducenter i EG använder insatsvaror från tredje land i sin tillverkning. Då detta inte kommer till stånd genom EES-avtalet kan således inga prisförändringar för svenska konsumenter förväntas.

Offentlig upphandling

Reglerna för offentlig upphandling blir desamma inom hela området och omfattar alla offentliga myndigheter, institutioner och företag, såväl statliga som regionala och kommunala. Generellt kan sägas att reglerna blir striktare ur konkurrenssynpunkt. Alla anbud ska beaktas och det är förbjudet att gynna nationella och regionala leverantörer. All offentlig upphandling kommer dock inte att beröras av dessa regler; de gäller för upphandling som överstiger vissa tröskelvärden. För varor är dessa värden 200 000 ECU; alltså knappt 2 miljoner kronor.

För svensk tekoindustri ökar möjligheterna att ge anbud på upphandlingsmarknaderna. Samtidigt kommer den givetvis att möta konkurrens utifrån på den inhemska upphandlingsmarknaden.

Statsstöd

Huvudprincipen i avtalet är att statsstöd som snedvrider konkurrensen och därmed påverkar handeln mellan parterna inom området är förbjudet. Reglerna gäller stödåtgärder från offentliga organ som är riktade till såväl offentliga som privata företag. Med stödåtgärder menar man lånegarantier, räntesubventioner, bidrag etc. Vissa stödåtgärder kan undantas från huvudregeln. Det gäller t.ex. stöd till regioner med hög arbetslöshet, men bara så länge åtgärderna inte påverkar handeln mellan de avtalsslutande parterna i större omfattning.

Stödet till den svenska tekoindustrin upphörde sommaren 1992. Det är inte särskilt troligt att tekoindustrin skulle kunna erhålla statsstöd under ett EES-avtal då reglerna är mycket restriktiva. Statsstöd till tekoindustrin förekommer endast i begränsad omfattning och då till särskilt eftersatta regioner i Sydeuropa. Detta får ses som en fördel för svensk tekoindustri då den i detta avseende får konkurrera på samma villkor som övrig tekoindustri i EES-området.

Fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och arbetskraft

EES-avtalet föreskriver fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och arbetskraft. Detta innebär bl.a. rätt att fritt etablera sig i vilken annan EES-stat som helst. En EES-medborgare har rätt att bilda och bedriva företagsverksamhet på de villkor som etableringslandets lagstiftning föreskriver för egna medborgare, s.k. nationell behandling. Vissa undantag görs av hänsyn till allmän ordning, säkerhet och hälsa. Avtalets regler om fria kapitalrörelser innebär fri tillgång till bank- och försäkringstjänster mellan EES-länder och ett förbud mot valutaregleringar. Det blir även möjligt att fritt etablera banker och försäkringsbolag m.m.

inom området. Fri rörlighet för arbetskraft innebär att en gemensam arbetsmarknad etableras inom EES-området.

För svensk tekoindustri innebär detta bl.a. att det blir enklare att etablera sig inom EES-området. Även det motsatta förhållandet gäller då företag i EES kan etablera sig i Sverige. I ett längre perspektiv torde även den gemensamma arbetsmarknaden leda till en ökad löneutjämning mellan länderna i EES och framför allt mellan likartade arbeten. Detta ökar möjligheterna till konkurrens på lika villkor, men leder även till att företag som inte klarar av löne- och kostnadsläget slås ut.

Dumpning

Anti-dumpningstullar mot produkter med EES-ursprung är förbjudna. Om misstankar om dumpning föreligger får detta istället åtgärdas via de gemensamma konkurrensbestämmelserna. Detta innebär att svensk tekoindustri inte kan utsättas för anti-dumpningsåtgärder från andra EES-länder. Risken att utsättas för dessa åtgärder även utan ett EES-avtal är minimal.

Konkurrensbestämmelser

Ett av målen med EES-avtalet är att konkurrensen inom EG/EFTA-området inte ska snedvridas. Gemensamma bestämmelser, motsvarande EG:s, upprättas som ska förhindra konkurrensbegränsningar i handeln mellan EES-parterna.

Avtalet tillåter visst samarbete mellan företag så länge konkurrensen inte försämras märkbart på marknaden. Samarbetet får t.ex. inte handla om prissättning. Drygt 10 procent av de svenska företagen inom beklädnadsfackhandeln samarbetar på områden som inköp, marknadsföring och personalfrågor. Det samarbete som idag råder på den svenska klädmarknaden kommer dock knappast att påverka handeln mellan EES-parterna och kan troligen fortsätta även efter det att EES-avtalet trätt i kraft.

Importbegränsningar

EG begränsar tekoexporten från flera lågprisländer men Sverige kommer inte genom EES-avtalet att överta dessa. Detta beroende på att ingen gemensam handelspolitik gentemot tredje land kommer att bedrivas. Svenska importörer kan således även framöver fritt importera från de leverantörer de finner lämpligast.

På marknaden för kläder i Sverige råder en relativt hård konkurrens. Prisnivån på konfektion låg, enligt OECD, ca 10 procent lägre i Sverige

än i EG 1990. Dessutom har konsumentprisindex för kläder sjunkit med 5,3 procent från juli 1991 till juli 1993. Samtidigt har det totala konsumentprisindexet ökat med 6,5 procent under samma tidsperiod. De låga priserna kan förklaras av att Sverige inte reglerar tekoimporten och att konkurrensen i butiksledet är hög.

Sammanfattning och slutsatser

Producentledet

Sammantaget är inga större förändringar att vänta för svenska tekoproducenter när EES-avtalet träder i kraft. De generella lättnaderna av ursprungsreglerna berör inte tekovaror. Möjligheterna att konkurrera på de offentliga upplandlingsmarknaderna ökar dock samtidigt som konkurrensen ökar utifrån på den inhemska upphandlingsmarknaden. Inget statsstöd är heller att vänta då reglerna om stöd är stränga. Fri rörlighet för tjänster, kapital och arbetskraft ökar möjligheten att fritt etablera sig inom EES-området och använda den arbetskraft man vill ha.

Importledet

De svenska importörerna påverkas knappast av EES-avtalet. Tekoimporten förblir fri och andra regler i EES-avtalet torde inte förändra importörernas verksamhet.

Konsumentledet

Inte heller för konsumenternas del kan effekter av EES-avtalet förväntas. Det finns inget i avtalet som tyder på att konsumentpriserna skulle komma att påverkas.

Den låga prisnivån på kläder i Sverige kan till stor del förklaras av att Sverige inte längre begränsar tekoimporten och att konkurrensen i butiksledet är hög. Denna import behålls även efter EES-avtalet, varför inga förändringar kan förväntas på den svenska marknaden för kläder.

Enligt EG 1992 beräknas den svenska exporten för kläder öka med 2,3 procent från juli 1991 till juli 1993. Samtidigt har den totala importen för kläder ökat med 6,2 procent under samma tidsperiod. Den svenska kläderexporten har tillräckligt ökat för att kompensera för den ökade importen av kläder från övriga länder. Detta innebär att Sverige inte behöver importera kläder för att kunna tillfredsställa den svenska efterfrågan. Detta innebär också att Sverige inte behöver importera kläder för att kunna tillfredsställa den svenska efterfrågan. Detta innebär också att Sverige inte behöver importera kläder för att kunna tillfredsställa den svenska efterfrågan.

Förklarande

Sammanlagt är inga större förändringar att vänta för svenska kläderexporten när EES-avtalet träder i kraft. De generella tillstånden för kläderexporten är fortfarande goda. Detta beror på att kläderexporten är en av de viktigaste exporterna för Sverige. Detta beror också på att kläderexporten är en av de viktigaste exporterna för Sverige. Detta beror också på att kläderexporten är en av de viktigaste exporterna för Sverige.

Exportens betydelse

Förklarande

Den svenska kläderexporten till EES-området är fortfarande god. Detta beror på att kläderexporten är en av de viktigaste exporterna för Sverige. Detta beror också på att kläderexporten är en av de viktigaste exporterna för Sverige. Detta beror också på att kläderexporten är en av de viktigaste exporterna för Sverige.

Avtalet mellan Sverige och EES-området är fortfarande god. Detta beror på att kläderexporten är en av de viktigaste exporterna för Sverige. Detta beror också på att kläderexporten är en av de viktigaste exporterna för Sverige. Detta beror också på att kläderexporten är en av de viktigaste exporterna för Sverige.

Exportens betydelse

Enligt EG 1992 beräknas den svenska exporten för kläder öka med 2,3 procent från juli 1991 till juli 1993. Samtidigt har den totala importen för kläder ökat med 6,2 procent under samma tidsperiod. Den svenska kläderexporten har tillräckligt ökat för att kompensera för den ökade importen av kläder från övriga länder. Detta innebär att Sverige inte behöver importera kläder för att kunna tillfredsställa den svenska efterfrågan. Detta innebär också att Sverige inte behöver importera kläder för att kunna tillfredsställa den svenska efterfrågan.

Sammanlagt är inga större förändringar att vänta för svenska kläderexporten när EES-avtalet träder i kraft. De generella tillstånden för kläderexporten är fortfarande goda. Detta beror på att kläderexporten är en av de viktigaste exporterna för Sverige. Detta beror också på att kläderexporten är en av de viktigaste exporterna för Sverige.

5 EG:s regelsystem på tekoområdet

EG:s regelsystem på tekoområdet är komplext och instrumenten för att reglera tekohandeln är många. Flera regler överensstämmer med de svenska medan andra saknar motsvarighet i Sverige. I detta kapitel kommer olika regler att beskrivas och en uppskattning av förväntade effekter för producenter, importörer och konsumenter görs efter varje separat avsnitt. I slutet av kapitlet följer en sammanfattning.

Den viktigaste skillnaden mellan Sveriges och EG:s handelspolitik är att tekoimport till EG regleras. En anpassning till dessa begränsningar kommer att få stor inverkan. I rapporten läggs därför stor tyngd på de begränsningsarrangemang som råder i EG. I detta kapitel görs en beskrivning av de kvantitativa begränsningarna och effekterna utifrån ekonomisk teori av att införa olika typer av kvantitativa restriktioner. I kapitel 6 görs en analys av förväntade effekter av en anpassning till tekokvoterna och där studeras också effekterna av att behålla den fria importen till Sverige.

5.1 Tullar

I de flesta industriländer är tullarna på tekovaror i allmänhet mycket högre än tullarna på andra varor. Detta är fallet även för EG och Sverige. Syftet med det höga tullskyddet har varit att skydda inhemsk industri från lågpriskonkurrens.

De vägda genomsnittliga tullarna för tekoimport i Sverige och EG är totalt 9,5 respektive 7,6 procent¹. Tullnivån är således ca 2 procentenheter högre i Sverige än i EG. Tullnivåerna för de olika produktkategorierna stämmer i flertalet fall ganska väl överens. De största skillnaderna uppkommer för textiltillfibrer och garn av syntetiska och konstgjorda fibrer. De genomsnittligt vägda tullarna för dessa två varukategorier var 7,5 respektive 8,7 procent i EG och i Sverige 1,7 respektive 0,1 procent. På

¹ Kommerskollegium 1992:4 och GATT. Uppgifterna är från 1988 och gäller de tullar som var då. Vägningen har gjorts mot den import som är tullbelagd (importen från preferensberättigade länder är således inte inräknad). Nivån på de handelsvägda tullarna kan ha förändrats de senaste åren. Skillnaderna i tullnivåerna mellan Sverige och EG torde däremot inte ha förändrats nämnvärt enligt initierade källor.

kläder är den genomsnittliga ovägda tullsatsen ca 14 procent i EG och något högre i Sverige (Tekoindustrierna).

Vid ett svenskt EG-medlemskap ska Sveriges tullar gentemot tredje land anpassas till EG:s tullnivåer. Detta är just en av grundtankarna med en tullunion där tullar och övrig handelspolitik gentemot tredje land ska vara densamma i alla medlemsländer. Den svenska tullbelagda tekoimporten ska läggas till EG:s tullbelagda import. Den svenska tullbelagda importen är 2 procent av motsvarande import till EG. I praktiken innebär detta att Sverige sänker sina tullar med 2 procentenheter och att EG ligger kvar på sin ursprungliga nivå.

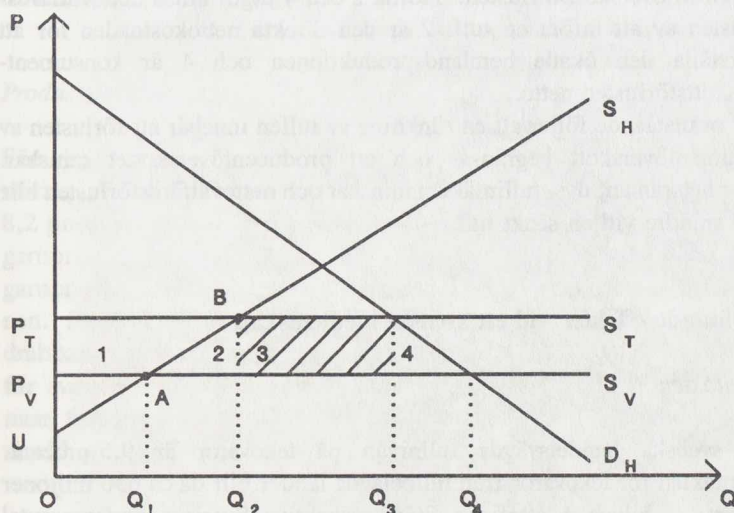
Anledningen till att båda parter måste justera sina tullar till varandra, istället för att enbart Sverige ska anpassa sina, är att GATT föreskriver att tullar inte får öka när en ny medlem deltar i en tullunion. Inte heller andra handelsregleringar får bli striktare gentemot tredje land. Skulle så vara fallet kan tredje land begära kompensation. Själva förhandlingsprocessen med GATT om de nya tullnivåerna äger rum först när Sverige blivit medlem i Gemenskapen.

Det bör i detta sammanhang nämnas att tullarna på tekoimporten i EG och Sverige kan komma att halveras om Uruguayrundan i GATT ratificeras av samtliga medlemmar. Ledarna för G7-länderna föreslog i början av juli 1993 att tullarna på tekovaror ska halveras. Detta innebär att både Sverige och EG kommer att sänka tullarna med 50 procent om GATT-förhandlingarna går igenom. Vid ett EG-medlemskap skulle dock de svenska tullarna i praktiken sänkas ytterligare med ca 1 procentenhet till EG:s nivå.

Teoretiska effekter av tullar

Syftet med att införa tullar och övriga handelshinder är att höja priset på importerade varor och därmed skydda inhemska producenter. De teoretiska effekterna av att införa en tull på importen kan illustreras med hjälp av figur 5.1.

Figur 5.1 Effekter av en global importtull vid givet världsmarknadspris

Figuren illustrerar importlandets eller hemlandets marknad för en vara. S_H är hemlandets utbudskurva och D_H är hemlandets efterfrågekurva. Världsmarknadsutbudet av varan är helt elastiskt till priset P_V , vilket motsvarar världsmarknadsutbudskurvan S_V .

Antag att hemlandet är så litet att dess utbud och efterfrågan inte påverkar världsmarknadspriset. Antag vidare att den inhemskt producerade varan och den importerade varan är perfekta substitut, dvs. varorna är likvärdiga vad gäller utformning, kvalitet etc.

Vid frihandel möter konsumenterna utbudskurvan UAS_V och prisnivån P_V etableras. Till detta pris konsumerar hemlandet totalt Q_4 , varav hemlandet producerar Q_1 och resten, $Q_4 - Q_1$, importeras.

Om en tull införs på all import av varan höjs priset till P_T och den nya utbudskurvan blir S_T som är parallell med världsmarknadens utbudskurva S_V . Differensen mellan dessa kurvor är alltså värdet på tullen. Utbudskurvan som hemlandet möter blir nu UBS_T . Hemlandets produktion ökar därmed till Q_2 samtidigt som konsumtionen minskar till Q_3 . Importen minskar till $Q_3 - Q_2$.

Ytorna 1, 2, 3 och 4 illustrerar välfärdseffekterna av att införa en tull. Ytorna tillsammans utgör konsumentöverskotts förlusten. 1 är en ökning av producentöverskottet, alltså en direkt inkomstöverföring från konsumenterna till producenterna i hemlandet. 3 är tullintäkten eller den s.k. knapphetsröntan. Knapphetsröntan är skillnaden mellan det pris som konsumenterna betalar för den givna kvantiteten och kostnaden för den sist producerade varan. Hur stor knapphetsröntan blir vid införandet av ett givet handelshinder beror på utbuds- och efterfrågeelasticiteterna. Vid en tull tillfaller knapphetsröntan staten. Dessa intäkter kan således helt

eller delvis komma konsumenterna till godo och på så sätt minska konsumentöverskotts förlusten. Ytorna 2 och 4 utgör alltså nettovälfärdsförlusten av att införa en tull. 2 är den direkta nettokostnaden för att säkerställa den ökade hemlandsproduktionen och 4 är konsumentöverskotts förlusten netto.

Av ovanstående följer att en sänkning av tullen innebär att förlusten av konsumentöverskott begränsas och att producentöverskottet minskar. Knapphetsröntan, dvs. tullintäkten minskar och nettovälfärdsförlusten blir alltså mindre vid en sänkt tull.

Förväntade effekter vid ett svenskt medlemskap

Tullintäkten

Den svenska handelsvägda tullnivån på tekovaror är 9,5 procent. Tullintäkten för tekovaror från tullbelagda länder blir då ca 630 miljoner kronor². (I bilaga 1 återfinns EG:s respektive Sveriges preferensavtal med tredje land). EG:s motsvarande tullnivå är 7,6 procent. Om Sveriges nivå sänks till denna nivå skulle tullintäkten, räknat på importvärdet från de länder EG har tull på, bli drygt 500 miljoner kronor 1992³. I detta värde ingår dock att importen från länder EG ger tullpreferenser inom ramen för GSP-systemet⁴. Då GSP-systemet är oförutsägbart är det mycket svårt att beräkna vad dessa tullnedsättningar/tullbefrielser kommer att innebära för den svenska tullintäkten. Tullbefrielser beslutas unilateralt från EG:s sida och kan återkallas om importen anses störande och systemet innehåller dessutom relativt snäva tak för tekovaror. Inte heller tekoimporten från Estland, Lettland och Litauen är inräknad då vi utgår från att Sverige får behålla sina frihandelsavtal med dessa länder vid ett medlemskap. Att tullintäkten vid ett medlemskap blir 500 miljoner kronor torde alltså vara en överskattning av det verkliga värdet.

Tullintäkten skulle enligt dessa beräkningar alltså minska med mer än 130 miljoner kronor. Det är dock viktigt att påpeka att handelsmönstret

² Värdet på tekoimporten från länder vars export är tullbelagd uppgick till 6 652 739 000 kronor. I detta värde ingår inte importen från Baltikum, Bulgarien, Israel, Polen, Rumänien, Slovakien, Tjeckien, Turkiet och Ungern då Sverige ingått frihandelsavtal med dessa länder. Avtalet med Polen förväntas ratificeras i år. Tullarna är inte helt avskaffade (förutom på import från Baltikum) men håller successivt på att avvecklas.

³ Värdet av tekoimporten till Sverige från länder vars export är tullbelagd i EG uppgick till 6 620 028 000 kronor. Värdet av importen från Bulgarien, Polen, Rumänien, Slovakien, Tjeckien och Ungern är inte inräknad i detta värde då EG ingått avtal med dessa länder och successivt håller på att avveckla tullarna.

⁴ ACP-länderna är dock inte inräknade då dessa ges tullbefrielse även utanför GSP-systemet.

vid ett medlemskap sannolikt förändras. Detta skulle även innebära förändringar av tullintäkten.

Producentledet

För vissa varukategorier höjs tullarna medan de sänks för andra. Den största skillnaden i tullnivåer råder inom garn där tullarna i EG är 8,2 procent och i Sverige 0,6 procent. Här uppnår således svenska garnproducenter ett högre tullskydd vid ett medlemskap. Svensk garnproduktion utgör dock endast 1 procent av den totala tekoproduktionen. Producenter som importerar garn för användning i tillverkning drabbas dock av ökade importkostnader. Den genomsnittliga nettoeffekten för svenska tekoproducenter av en anpassning till EG:s tullar är oviss men förväntas bli marginell. Vissa producenter kan uppnå ett högre skydd, medan andra drabbas av dyrare insatsvaror.

Importledet

Vid ett medlemskap sker en sänkning av tullarna med 2 procentenheter. Viss import blir billigare medan annan blir något dyrare. Nettoeffekten för svenska importörer blir således marginell vid en anpassning till EG:s tullnivå. Viss handelsomfördelning kan tänkas uppstå om t.ex. en viss vara beläggs med väsentligt högre tull och importören väljer att köpa varan från annat håll. Denna handelsomfördelning kommer dock inte att bli så stor att den förändrar det totala importmönster som råder idag.

Konsumentledet

Tekoimporten skulle enligt ovanstående beräkningar bli ca 130 miljoner kronor billigare i importledet per år vid ett medlemskap. Då konkurrensen i importledet är hög förutsätts denna tullsänkning slå igenom direkt i butiksledet. Tullsänkningen är dock så liten att nettoeffekten på konsumentpriserna torde bli marginell.

5.2 GSP (Generalized System of Preferences)

GSP är ett tullpreferenssystem till förmån för u-länder. Systemet innebär att ett antal varor, tillverkade i u-länder, upp till en given mängd får importeras tullfritt eller med reducerad tull till EG. På tekoområdet gäller i EG att GSP-förmånerna avser tullfrihet som, utom för de minst utvecklade u-länderna, medges inom ramen för kvantitativa begränsningar i form av importkvoter eller plafonder. Om importen av en vara når taket

införs tull automatiskt vid importkvot. När det gäller plafonder kan EG besluta om att införa tull om importen når det kvantitativa taket. EG kan även med stöd av skyddsklausuler dra tillbaka förmånsbehandlingen om t.ex. hot om marknadsstörning föreligger. Generellt gäller vidare att de tullfria kvantiteterna är snäva vad gäller tekovaror.

Samtliga u-länder i Asien och länder i Latinamerika har givits rätt till GSP-behandling. Även OSS-staterna, Baltikum och Albanien har rätt att ges denna behandling. Även de s.k. ACP-länderna, totalt 69 stater i Afrika, Karibien och Stilla Havet står på listan över länder som EG ger GSP-behandling. Dessa länder har dock genom den s.k. Lomé-konventionen tullfrihet på sina tekovaror utan kvantitativa begränsningar.

Beslut om tullreducering/tullfrihet fattas unilateralt från EG:s sida. Beslut om att ge GSP grundar sig bl.a. på landets importandel i EG, exportlandets utvecklingsnivå och om varan anses "känslig". Detta innebär att vissa länder som t.ex. Taiwan, Hong Kong och Sydkorea inte ges någon GSP för vissa produkter då deras utvecklingsnivå är relativt hög och att tekoimporten från dessa mer utvecklade länder anses marknadsstörande på EG-marknaden.

För tekovaror skiljer man på MFA- och icke MFA-produkter. De minst utvecklade u-länderna och länder som ingått MFA-avtal eller liknande ges tullbefrielse/nedsättande för sammanlagt 132 varukategorier som faller under multifiberavtalet. Importen är vidare tullfri inom vissa kvantitativa gränser. För de minst utvecklade länderna finns dock inga tak för tullfria tekovaror.

GSP-behandling ges även för 41 varukategorier som inte täcks av MFA, men generellt ges förmånligare behandling till de länder som ingått exportbegränsningsavtal med EG.

EG antar vart tionde år riktlinjer för GSP; de senaste riktlinjerna gäller från 1990. Reglerna kan dock komma att förändras beroende på resultatet av GATT-förhandlingarna. Bl.a. ASEAN-länderna vill ha en förändring av systemet då det anses vara alltför oförutsägbart. De kvantitativa taken kan komma att slopas vid preferensbehandling.

Det svenska GSP-systemet riktar sig till ca 160 u-länder. Importen av preferensberättigade varor är dock helt tullfri och utan kvantitativa begränsningar. För ett flertal tekovaror ges dock ingen preferensbehandling. Detta innebär att Sverige, vid ett EG-medlemskap, kommer att ge preferensbehandling till fler tekovaror, främst kläder, än för närvarande.

Förväntade effekter vid ett medlemskap

Producentledet

De svenska tekoföretag som importerar insatsvaror som givits GSP-behandling riskerar att varorna drabbas av tull vid ett medlemskap. Även motsatta förhållandet kan naturligtvis gälla. Ett företag som köper insatsvaror med tull kan vid ett medlemskap få köpa varorna tullfritt. Generellt kan endast marginella effekter tänkas uppstå för svenska tekoproducenter vid en anpassning till EG:s tullpreferenssystem.

Importledet

Svenska importörer kan vid ett medlemskap åtnjuta Gemenskapens GSP-behandling av fler konfektionerade varor. Det blir då fler kläder som kan importeras tullfritt eller med reducerad tull. Totalt torde dock inte EG:s tullpreferenssystem leda till någon billigare import av betydelse. De svenska importörer som idag agerar på EG-marknaden menar att GSP-systemet är mycket oförutsägbart och att det är svårt att få del av den import som ges GSP-behandling. Dessutom är systemet "ryckigt", eftersom EG när som helst kan dra in förmånsbehandlingen. Leveranser i slutet av sexmånadersperioden blir osäkra, eftersom det kvantitativa taket snart kan bli uppnått. En beställning kan då plötsligt åläggas tull.

Konsumentledet

Tullbefrielse/tullnedsättning kommer att ges för fler tekovaror, däribland kläder, vid ett EG-medlemskap. Dessa tullpreferenser ges dock inom snäva kvantiteter. Importen av vissa varor kommer att bli billigare. Eftersom marginalerna är låga i importledet bör detta leda till lägre priser i butiksledet. Importen av dessa varor väntas dock bli förhållandevis liten, varför nettoeffekten på konsumentpriserna måste anses försumbar.

5.3 Tullsuspensioner och tullkontingenter

Tullsuspension är ett tillfälligt slopande/nedsättande av en tull för råvaror eller halvfabrikat som inte tillverkas i Gemenskapen⁵. Ett villkor för tullsuspensionen är att varan måste vidarebearbetas i Gemenskapen. Tullsuspension kan även medges då produktionen av aktuell råvara/halvfabrikat inte täcker behovet i EG. Tullsuspensioner gäller för en period på tre, sex eller tolv månader.

Tullkontingent är ett tillfälligt slopande/nedsättande av en tull för varor som det råder brist på inom EG. Tullkontingenter innehåller kvantitativa tak och tull införs automatiskt när importen av varan har nått taket. Tullkontingenter för tekovaror finns för vissa handgjorda produkter. Tillgången på dessa produkter kan inte anses bristfällig utan tullbefrielsen/nedsättningen får istället ses som en förmån som ges till vissa länder och varor. Denna typ av tullkontingenter kan därför jämföras med tullbefrielser/tullnedsättningar inom ramen för GSP-systemet.

Sverige beviljar tullsuspensioner för vissa vävnader av bomull eller syntet och viss bondad duk. Dessutom är tullarna på flertalet av de olika maskiner som används inom tekoindustrin suspenderade.

För tekovaror finns inga tullkontingenter i Sverige.

Förväntade effekter vid ett medlemskap

Producentledet

Det är svårt att se att EG:s bestämmelser om tullsuspensioner skulle kunna få någon större inverkan på svenska tekoföretag. Möjligheten att få tullsuspension för maskiner bortfaller dock eftersom suspension av färdigvaror inte förekommer i EG.

Tullsuspensioner beviljas endast för varor som inte produceras inom EG eller som det råder brist på. Svenska tekoföretag kommer därför inte att behöva påräkna sig någon ökad konkurrens till följd av tullsuspensionerna.

Detsamma gäller för tullkontingenterna. De tullkontingenter som beviljas för tekovaror kan knappast anses konkurrera med svensktillverkade varor. Dessa handgjorda varor har knappast någon motsvarighet i Sverige.

⁵ Tullsuspensioner beviljas för närvarande för visst natursilke, garn av natursilke, visst lingarn, vissa syntetgarner, vissa vävnader av syntetgarn, vissa syntet- och regenatfibrer, viss textilvadd, viss bondad duk, vissa textilvävnader samt vissa produkter och textilmaterial för tekniskt bruk (Kommerskollegium 1992:4).

Importledet

EG:s tullsuspensioner gäller för varor som ska bearbetas av importören. Denna regel får därför endast anses beröra svenska tekoproducenter och inte importörer som importerar färdigvaror.

EG:s tullkontingenter gäller för vissa handgjorda varor och de importörer som vill sälja dessa varor kan då göra det tullfritt, men till givna kvantiteter. Denna marginella import torde dock inte ha någon effekt på importledet.

Konsumentledet

Konsumentpriserna kan inte heller förväntas påverkas i någon nämnvärd utsträckning av tullsuspensioner och tullkontingenter. Den import som sker tullfritt inom ramen för tullkontingenter omfattar udda varor. Konsumenter av denna typ varor kan i viss mån gynnas av EG:s tullkontingentsystem. Försäljningen kan dock inte förväntas påverka övriga priser i handeln.

5.4 Ursprungsregler

EG har två olika typer av regler som fastställer en varas ursprung: preferentiella och allmänna ursprungsregler.

Preferentiella ursprungsregler gäller för länder som är preferensberättigade genom frihandelsavtal etc. Reglerna är till för att varor som inte har sitt ursprung i de preferensberättigade länderna inte ska kunna exportera via dessa länder.

Allmänna ursprungsregler används vid handel med tredje land som saknar frihandels- eller annat preferensavtal med EG.

För tekovaror är bearbetningsreglerna striktare än för flertalet andra varor. Bearbetningsreglerna är striktare även mellan länder med vilka Gemenskapen har frihandelsavtal. Som tidigare nämnts (i kapitlet om EES-avtalet) finns en särskild bearbetningslista som berör i princip hela tekoområdet.

Förväntade effekter vid ett medlemskap

Producentledet

Ursprungsregler och ursprungsdokumentation behövs mellan parterna i ett frihandelsområde. Det beror på att tullar och övrig handelspolitik inte är gemensam mot tredje land. Vid bildandet/utvidgandet av en tullunion behövs inte längre ursprungsregler/dokumentation, eftersom handelspoliti-

ken gentemot tredje land blir densamma inom hela tullunionen. Samma regler tillämpas t.ex. för vilka varor som tullfritt får föras in i unionen.

Vid ett EG-medlemskap avskaffas alltså ursprungsregler och ursprungsdokumentation mellan EG och Sverige. Därmed slopas också de krångliga reglerna vad gäller export/import till/från EG, vilket innebär lägre transaktionskostnader. Exporten till EG blir därmed tullfri även om insatsvaror som använts i tillverkningen importerats från tredje land.

1992 uppgick den s.k. grundtextila importen, dvs. importen av textilfibrer, garner etc., till Sverige till ca 1,2 miljarder kronor från länder utanför EG/EFTA-området. Detta utgjorde drygt 21 procent av den totala textilimporten. Antag att hälften av denna import används i tillverkningen av varor som sedan exporteras. (Hur stor andel av den svenska exporten som innehåller insatsvaror från länder utanför EG/EFTA-området finns det inga uppgifter på. Att hälften av exporten innehåller importerade insatsvaror som härrör utanför EG/EFTA-området är således en uppskattning.)

Totalt uppgick den svensktillverkade *teko*exporten 1992 till ca 5,6 miljarder kronor. Av denna gick värdemässigt 44 procent för export till EG; alltså ca 2,5 miljarder kronor. Om hälften av denna export innehöll insatsvaror från länder utanför EG/EFTA-området tullbeläggs den vid export till EG. Den ovägda tullsatsen i EG är ca 10 procent i genomsnitt för tekovaror⁶. Detta innebär att importörerna i EG betalade ca 125 miljoner kronor i tullavgift vid import från Sverige.

EG-företag får alltså betala denna merkostnad för svensktillverkade produkter. Ett medlemskap innebär att dessa tullavgifter inte uppstår vid export till EG. Det får ses som en klar fördel för svenska tekoproducenter, eftersom EG-marknaden är deras största exportmarknad. De får nu tillfälle att konkurrera på samma villkor som andra producenter inom Gemenskapen.

Naturligtvis måste tekoproducenter även vid ett medlemskap betala tull om varan kommer från ett land som åläggs tull vid import till EG.

Importledet

Ursprungsregler berör inte importörer som importerar tekovaror från tredje land utan att vidarebearbeta dem. Denna import kan inte uppnå svensk ursprungsstatus vid export till EG. Om så vore fallet skulle Sverige kunna fungera som transitland för varor som är begränsade i EG. Förändringen av ursprungsreglerna är därför utan betydelse för sådana importörer.

⁶ Här används den ovägda tullsatsen istället för den vägda som tidigare. Detta eftersom den vägda tullsatsen är beräknad utifrån de länder som åläggs tull vid import till EG. Sverige har normalt inte tullar vid export till EG.

Tekoimporten från EG uppgick värdemässigt 1992 till ca 55 procent av den totala tekoimporten. Denna import är alltså av stor betydelse. Om ursprungsreglerna slopas innebär det att även tekoproducenters export från EG till Sverige befrias från tull, om de innehåller insatsvaror som importerats från länder utanför EG. Om tekovaror från EG i hög grad innehåller insatsvaror från tredje land kommer importen från EG till Sverige att bli billigare.

Konsumentledet

Om tekoimporten från EG till stor del innehåller insatsvaror från tredje land blir importen billigare. Då tekoimporten från EG är stor borde detta leda till lägre konsumentpriser. Effekterna på konsumentpriserna är i detta fall mycket svårbedömda, då det inte är klart i vilken utsträckning tekoproducenter i EG använder insatsvaror som härrör utanför EG.

5.5 Passiv förädlingstrafik

En vara som förs till ett annat land för bearbetning kan vid återinförseln erhålla tullnedsättning eller helt slippa tull. Detta kallas passiv förädlingstrafik. Vid återinförseln av en bearbetad vara utgår en s.k. skillnadstull. Den räknas ut genom att tullen på hela värdet av den bearbetade varan minskas med den tull som skulle utgått om de exporterade insatsvarorna istället importerats från det land där bearbetningen skett.

Tekovaror som exporteras för bearbetning i tredje land måste vara i fri cirkulation i EG och i princip ha sitt ursprung i EG.

Svenska regler för passiv förädlingstrafik är enklare än EG:s. Ett svenskt företag kan t.ex. använda insatsvaror från EG för bearbetning i tredje land och sedan få tullbefrielse/tullnedsättning vid återinförsel till Sverige. Sverige har för närvarande inga specialregler för tekovaror.

Förväntade effekter vid ett svenskt medlemskap

Producentledet

Vid ett medlemskap kan företag i EG använda svenska insatsvaror för passiv förädlingstrafik utan att tull åläggs vid återinförseln i EG. Svenska tekoproducenter får då större möjlighet att sälja sina varor till EG-företag.

Svenska tekoproducenter får även samma möjlighet som EG:s producenter att utnyttja passiv förädlingstrafik i tredje land. Varorna får vid återinförsel fritt cirkulera inom EG, vilket de inte kan göra idag.

Importledet

Reglerna om passiv förädlingstrafik torde enbart röra tekoindustrin och inte svenska importörer som främst importerar konfektionerade och färdigbearbetade varor.

Konsumentledet

Reglerna om passiv förädlingstrafik rör insatsvaror som exporteras för bearbetning i tredje land. Dessa regler berör i första hand producenterna. Detta kan möjligen påverka konsumentpriserna nedåt i Gemenskapen som helhet då lönekostnaderna i de länder som bearbetar varorna tenderar att vara lägre.

5.6 Dumpning och subventionerad import

EG är en av de medlemmar inom GATT som effektivt sätter in åtgärder mot dumpad och subventionerad import. På tekoområdet sätts åtgärder mot dumpad import in ungefär två gånger per år. Åtgärderna riktas främst mot textila varor som t.ex. garn. Åtgärder mot subventionerad/dumpad import kan bestå av antingen provisoriska tullar som gäller i ca fyra månader eller definitiva tullar som kan gälla i fem år. Provisoriska tullar kan sättas in om en preliminär undersökning tyder på att importen är dumpad eller subventionerad. Efter överenskommelse kan även exportören gå med på att höja priset.

Ett företag kan begära att åtgärder sätts in mot dumpning eller subventionering. En undersökning inleds då av Kommissionen och om ett samband kan bevisas mellan dumpning/subventionering och skada, sätts en tull in.

Även i Sverige måste man kunna påvisa ett samband mellan dumpning/subventionering och skada. S.k. definitiva åtgärder är i kraft i tre år. För provisoriska åtgärder är tidsgränsen fyra till sex månader. Sverige har aldrig genomfört några subventionsundersökningar och har inte sedan 1950-talet genomfört några dumpningsundersökningar på tekoområdet.

Förväntade effekter vid ett svenskt medlemskap

Producentledet

Nettoeffekten för svensk tekoindustris vidkommande förväntas vara marginell till följd av anti-dumpnings-/utjämnings-tullar. Det är främst grundtextila varor som drabbas av dessa tullar, medan tullar mycket sällan sätts in på konfektion. Den del av tekoindustrin som tillverkar t.ex.

garn kan uppnå ett relativt stort skydd. Denna produktion utgör dock endast 1 procent av den totala tekoproduktionen. De producenter som importerar sådana insatsvaror drabbas dock av fördyrad import.

Importledet

Importörer av de varor som straffas med anti-dumpnings-/utjämnings-tullar får en fördyrad import. Främst drabbas grundtextila varor såsom garn och fibrer från u-länder av dessa tullar. Nettoeffekten för importledet torde bli marginell vid en anpassning till EG:s anti-dumpnings-/subventionspolitik.

Konsumentledet

Konsumentpriserna kommer knappast att påverkas av anti-dumpnings-/utjämnings-tullar. De varor som drabbas av dessa tullar torde inte påverka konsumentpriserna totalt.

5.7 Offentlig upphandling

EG:s regler för offentlig upphandling ratificeras redan i samband med EES-avtalet (se kapitel 4).

5.8 Statsstöd

Sverige kommer redan genom EES-avtalet att i allt väsentligt tillämpa Gemenskapens statsstödsregler (se kapitel 4). Ett svenskt inträde i EG kommer därför inte att medföra några större förändringar vad gäller statligt stöd.

5.9 Kvantitativa restriktioner

EG reglerar tekoimporten genom bilaterala avtal, unilaterala importkvoter gentemot vissa statshandelsländer och genom informella arrangemang med medelhavsländerna. De bilaterala avtalen upprättas dels inom ramen för multifiberavtalet, dels genom överenskommelser som liknar de avtal som sluts inom ramen för multifiberavtalet.

Det senaste multifiberavtalet, MFA IV, skulle ha löpt ut den 31 juli 1991 men har i avvaktan på GATT-förhandlingarna förlängts. Det senaste

beslutet reglerar importen genom bilaterala avtal från ett flertal länder⁷. Avtal av MFA-typ har dessutom slutits med Vitryssland och Ukraina; förhandlingar pågår med Ryssland. Begränsningar finns även på tekoexporten från dåvarande Jugoslavien som idag utgör Kroatien, Slovenien, Bosnien-Hercegovina, Makedonien, Montenegro och Serbien. Förbud mot all handel med Montenegro och Serbien råder dock sedan i slutet av maj 1992. EG har förhandlat fram avtal, s.k. Europaavtal, med Bulgarien, Polen, Rumänien, Ungern och Tjeckoslovakien. Frihandel med dessa länder ska upprättas under en övergångsperiod och begränsningar av tekovaror kommer att avskaffas den 1 januari 1998 respektive den 1 januari 1999. Mot Nordkorea har EG unilateralt begränsat viss tekoimport.

Med Egypten, Malta, Marocko, Tunisien, Turkiet, de baltiska staterna och Albanien har EG förhandlat fram s.k. informella begränsningsarrangemang. Dessa länderna åtar sig "frivilligt" att begränsa sin export om EG anser att importen ökar för kraftigt. Exporten från ACP-länderna har fritt inträde i EG men om importen skulle stiga för kraftigt har EG möjlighet att begränsa importen även från dessa länder.

EG skiljer på 161 kategorier tekovaror. Antalet begränsade varukategorier varierar betydligt mellan olika avtal. I avtal med större exportländer kan upp till 35-40 varukategorier vara kvoterade. För Sydkorea är t.ex. exporten av 37 varukategorier begränsade medan det för Mongoliet bara är två kategorier som är reglerade. Generellt kan sägas att all tekoexport av betydelse begränsas. Den kvoterade exporten får vidare öka med en viss procentsats per år, dock med högst 6 procent per år.

De bilaterala avtalen är ett exempel på s.k. frivilliga exportbegränsningsavtal. Anledningen till att de kallas för frivilliga är att de avtalas bilateralt mellan det importerande landet som anser sig hotat av marknadsstörningar och det land vars export utgör hotet. Självklart begränsar inget land sin export frivilligt utan detta görs för att undvika sämre alternativ. Det kan finnas fördelar för exportören att acceptera denna typ av begränsningar istället för att exempelvis möta ensidiga importbegränsningar, vilket visas i avsnitten 5.10 och 5.11.

⁷ Det senaste beslutet om en förlängning av de bilaterala tekobegränsningarna är Council Decision 21 Dec 1992 92/625 och gäller åren 1993-1995. Avtal har slutits med Argentina, Brasilien, Bulgarien, Filippinerna, Hong Kong, Indien, Indonesien, Kina, Macao, Malaysia, Mongoliet, Pakistan, Peru, Polen, Rumänien, Singapore, Slovakien, Sri Lanka, Sydkorea, Taiwan, Thailand, Tjeckien, Ungern och Vietnam. Bilaterala avtal finns även med Bangladesh, Colombia, Guatemala, Haiti, Mexico och Uruguay men dessa avtal saknar begränsningsnivåer.

Licenskrav

Genom de informella begränsningsarrangemangen med Albanien, de baltiska staterna, Egypten, Malta, Marocko, Tunisien och Turkiet är tekoimporten från dessa länder föremål för övervakning i hela Gemenskapen.

Tekoimport som regleras eller övervakas är föremål för importlicenskrav. Fr.o.m 1993 administreras dessa importlicenser gemensamt i Gemenskapen. Vid exportbegränsningar utfärdas exportlicenser och ursprungscertifikat i exportlandet. En importör som vill importera från en begränsad exportör måste uppvisa exportlicensen och ursprungscertifikatet för att kunna erhålla en importlicens.

Förväntade effekter vid ett medlemskap

Sverige valde att inte förlänga MFA IV när det löpte ut den 31 juli 1991. Vid tiden för avregleringen hade Sverige avtal med sammanlagt 14 länder inom ramen för MFA och dessutom bilaterala tekobegränsningsavtal med Bulgarien, Polen, Rumänien, Tjeckoslovakien och Ungern. Unilaterala tekobegränsningar fanns mot sammanlagt sex länder.

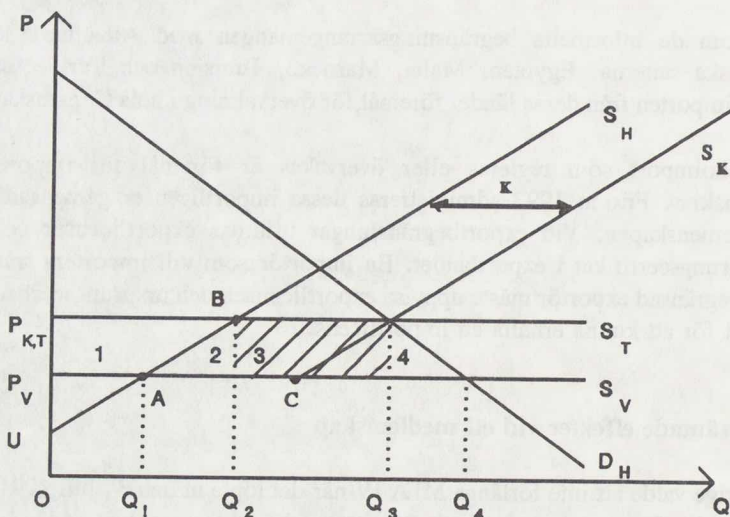
EG:s tekoregleringar är alltså mer omfattande än vad Sveriges var före den svenska avregleringen. Detta gäller både länder och varor. Sverige tillämpar heller inte några licenskrav på tekoområdet.

Om Sverige genom ett EG/EU-medlemskap måste acceptera kvantitativa begränsningar kommer detta att generera en rad olika effekter. Utfallet blir olika beroende på vilken typ av begränsningar som i så fall införs. I avsnitten 5.10 och 5.11 analyseras de teoretiska effekterna som uppstår till följd av olika kvantitativa restriktioner. Skillnaderna mellan importkvoter och exportkvoter beskrivs. Länderspecifika exportbegränsningar leder t.ex. till handelsomfördelning, vars effekter kan undvikas om man istället inför importkvoter. Den teoretiska genomgången utgör en grund för analysen i kapitel 6.

5.10 Effekter av en importkvot

En importkvot anger den maximala kvantitet som får föras in i importlandet från ett eller flera länder. Effekterna av att införa en importkvot illustreras i figur 5.2. Antagandena är desamma som för figur 5.1. Hemlandets utbud och efterfrågan påverkar inte världsmarknadspiset och den inhemskt producerade varan antas vara ett perfekt substitut för den importerade.

Figur 5.2 Effekter av en global importkvot vid givet världsmarknadspris

Kurvorna S_H och D_H är hemlandets utbuds- respektive efterfrågekurvor. S_V är världsmarknadens utbudskurva vilken antas vara helt elastisk för hemmamarknadens importefterfrågan till priset P_V . Utbudskurvan motsvarar UAS_V och givet efterfrågekurvan D_H etableras priset P_V . Hemlandet producerar Q_1 och konsumerar Q_4 ; differensen $Q_4 - Q_1$ importeras.

Antag att hemlandet ensamt bestämmer sig för att införa en global importkvot. Den maximala kvantitet som får importeras motsvarar K i figuren. Detta innebär, allt annat lika, att den nya utbudskurvan blir $UACS_K$. Om en importtull istället hade införts skulle den nya utbudskurvan bli UBS_T , vilken skulle generera samma effekter som importkvoten gör, vilket framgår av figuren. Linjen S_T är alltså en jämförelselinje för att visa effekterna av en tull. Hemlandets nya produktion för hemmamarknaden blir sålunda Q_2 och hemmamarknadens konsumtion blir Q_3 ; importen minskas därmed till $Q_3 - Q_2$.

Välfärdseffekterna, ytorna 1-4 i figuren, är också desamma som de som beskrevs i det föregående stycket bortsett från utfallet av knapphetsrättan. Alltså föreligger det en valfrihet mellan införandet av en importtull och en importkvot för att uppnå en viss produktionsökning av den importkonkurrerande hemlandsvaran. Valet av importbegränsningsmedel kan dock påverka vem eller vilka som knapphetsrättan, den skuggade rutan, tillfaller. Vid en importkvot krävs importlicenser för importörerna. Värdet av dessa motsvarar skillnaden mellan världsmarknadspriset, importpriset och marknadspriset på hemmamarknaden för den givna kvantiteten. Värdet av importlicenserna motsvarar alltså knapphetsrättan. Staten kan sälja dessa licenser. Då tillfaller knapphetsrättan

staten. Staten kan också dela ut licenserna. I så fall tillfaller knapphetsrättan importörerna. Gemensamt för importtullar och importkvoter är att värdet av knapphetsrättan tillfaller hemlandet, vilket inte är fallet av en exportbegränsning.

5.11 Effekter av en exportkvot

En exportrestriktion genererar många effekter. Denna typ av restriktioner har använts i Västereuropa och Nordamerika för att skydda inhemsk tillverkning av bilar, elektronikvaror och tekovaror. Framför allt har den konkurrenskraftiga exporten från Sydostasien kvoterats. Syftet i detta avsnitt är att analysera samtliga effekter som anses betydelsefulla och utmärkande för tekokvoter avtalade som exportbegränsningar. Eftersom bilaterala exportkvoter är diskriminerande, dvs. de omfattar inte alla länder, leder de normalt till handelsomfördelningar. Att handeln kan avledas till icke-diskriminerade länder är en av de viktigaste effekterna av en exportkvot. En annan viktig effekt är att av exportbegränsningar tillfaller knapphetsrättan exportlandet. Dessa två effekter är också de två viktigaste skillnaderna mot effekterna av importbegränsande handelshinder. Först kommer effekten av knapphetsrättan att illustreras som en jämförelse med de två tidigare exemplen.

Knapphetsrättan

Vid exportbegränsningar tillfaller knapphetsrättan exportlandet. Huruvida denna tillfaller exportlandets statskassa eller exportörerna avgörs analogt med knapphetsrättans fördelning av en importkvot. Eftersom knapphetsrättan av en exportkvot uppstår på grund av att det är exporten som begränsas illustreras även exportmarknaden till skillnad mot de två tidigare exemplen där endast importmarknaden illustrerades.

Exportlandet

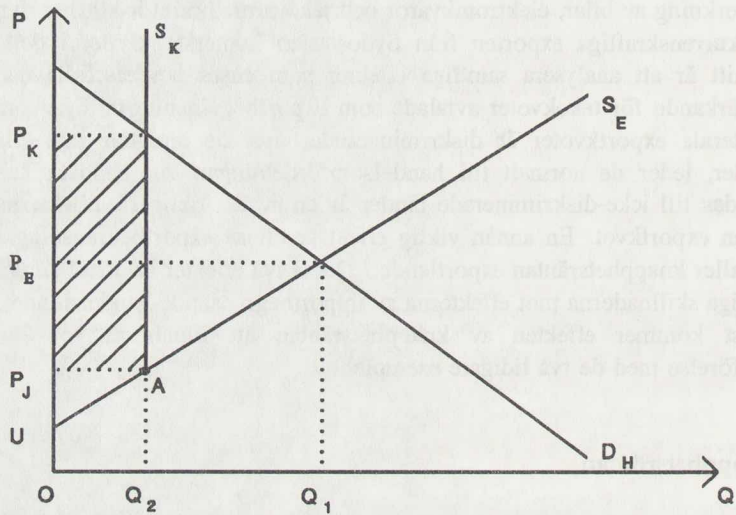
Figur 5.3 illustrerar marknaden för en vara i exportlandet. För att förenkla antas att export endast går till ett land med vilket man har slutit ett bilateralt exportbegränsningsavtal inom ramen för t.ex. MFA. Normalt sluts flera exportbegränsningsavtal med olika mottagarländer, samtidigt som exporten till andra länder är oreglerad. Förenklingen förändrar dock inte resultatet.

I utgångsläget är US_E exportlandets utbudskurva och D_H importlandets efterfrågekurva. Utbudet antas inte vara fullständigt elastiskt, eftersom det endast är utbudet från ett exportland som illustreras. Vid fri handel exporteras kvantiteten Q_1 till priset P_E . Antag att en exportkvot begränsar

den maximalt tillåtna exporten till Q_2 , vilket antas bli den faktiska exporten. Den nya utbudskurvan blir då UAS_K och marknadspriset ökar till P_K samtidigt som utbudspriset sjunker från P_E till P_J .

Det är den prisskillnad som uppstår mellan marknads- och utbudspris som är den knapphetsränta, illustrerad av den skuggade rutan, en exportkvot genererar. Skillnaden motsvarar den mellan priset på den sist producerade varan och det pris konsumenterna i importlandet betalar för denna kvantitet av varan.

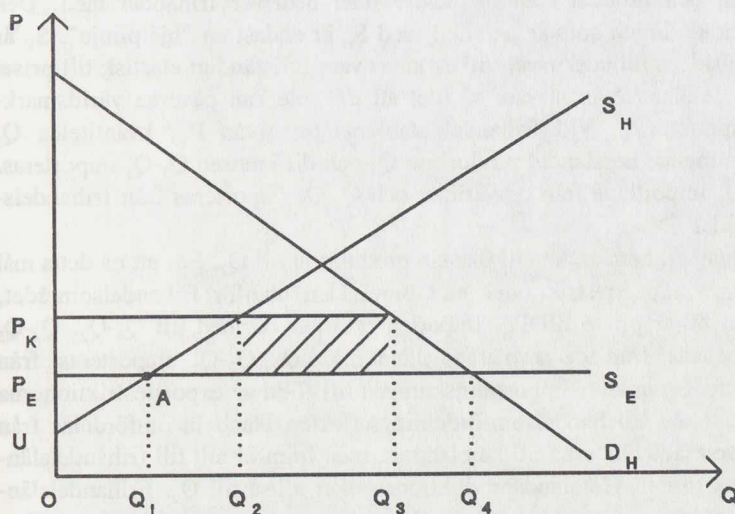
Figur 5.3 Effekter av en exportkvot i exportlandet

Importlandet

Antagandena om importlandet är desamma som vid analysen av en importtull respektive importkvot. Importlandet är så litet att det inte påverkar importpriset och importvaran är ett perfekt substitut för den inhemskt producerade varan. Effekterna av en exportkvot i importlandet illustreras i figur 5.4.

Figur 5.4 Effekter av en exportkvot i importlandet

S_H är hemlandets utbudskurva och S_E är importutbudet. D_H är hemlandets efterfrågan på varan. Priset P_E etableras. Den utbudskurva som marknaden möter i utgångsläget är UAS_E . Hemlandet producerar Q_1 , resten av konsumtionen $Q_4 - Q_1$ importeras. När importen regleras genom en exportkvot minskar den tillåtna importen till $Q_3 - Q_2$, vilket leder till att det högre priset P_K etableras. Till följd av detta ökar hemlandsproduktionen till Q_2 och konsumtionen minskar till Q_3 . Valfärdseffekterna av restriktionen är för hemlandet analoga med dem som visades i fallen med importtullar och importkvoter, med den viktiga skillnaden att den knapphetsränta som uppstår, den skuggade rutan, tillfaller exportlandet.

Handelsomfördelningar

Exportkvoter avtalas alltid med ett begränsat antal länder. Dessa selektiva handelshinder införs oftast mot de mest effektiva producentländerna, vilket har inneburit att det främst är länderna i Asien som har drabbats, som i fallet med tekovaror. Eftersom exporten från vissa länder gynnas framför exporten från andra länder finns det, givet att varorna är nära substitut, incitament till handelsomfördelningar.

För att illustrera handelsomfördelningseffekterna antas att länderspecifika kvoter införs. Tre olika länder ingår: hemlandet, länder som ingår i frihandelsområdet samt omvärlden, dvs. länder utanför frihandelsområdet vars export är kvoterad. I figur 5.5 illustreras hemmamarknaden för en vara. Varan antas likvärdig oavsett var den är producerad, dvs. konsumenten är indifferent mellan utbudet från de olika länderna. S_H är hem-

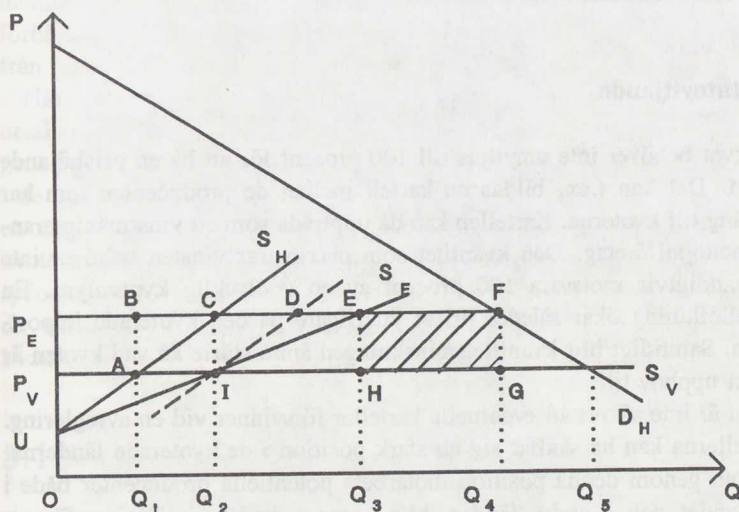
landets utbudskurva, S_E är den aggregerade utbudskurvan för hemlandets utbud och utbudet från de länder man bedriver frihandel med. Den streckade linjen som är parallell med S_H är endast en "hjälpelinje". S_V är omvärldens utbudskurva, vilken antas vara fullständigt elastisk till priset P_V . Hemlandet antas vara så litet att det inte kan påverka världsmarknadspriset, P_V . Vid frihandel etableras prisnivån P_V , kvantiteten Q_5 konsumeras, hemlandet producerar Q_1 och differensen $Q_5 - Q_1$ importeras. $Q_5 - Q_2$ importeras från omvärlden och $Q_2 - Q_1$ importeras från frihandelsområdet.

Antag att hemlandet vill öka sin produktion till Q_2 . För att nå detta mål används exportrestriktioner mot omvärlden utanför frihandelsområdet, vilket höjer priset till P_E . Importen minskar därmed till $Q_4 - Q_2$. $Q_4 - Q_3$ importeras från de kvoterade länderna och $Q_3 - Q_2$ importeras från frihandelsområdet. Importminskningen till följd av exportrestriktionerna ger upphov till handelsomfördelningseffekter. Handeln omfördelas från de kvoterade länderna till hemlandets, men framför allt till frihandelsländernas fördel. Hemlandsproduktionen ökar alltså till Q_2 . Frihandelsländerna ökar sin andel av hemlandets import. Importen från dessa ökar även i absoluta tal. Den motsvarar efter införandet av exportrestriktioner E-C ($Q_3 - Q_2$) och är därmed större än D-C som motsvarar I-A ($Q_2 - Q_1$), dvs. den ursprungliga importandelen.

Om en global importrestriktion hade införts, dvs. en global tull eller en global importkvot, hade frihandelsländerna och de kvoterade länderna behållit sina andelar av hemlandets import oförändrade. Det hade inneburit, vid den givna importkvantiteten $Q_4 - Q_2$, att frihandelsområdets andel av importen hade legat till vänster om punkten D. Resultatet blir att det sker en handelsomfördelning från de diskriminerade länderna till frihandelsområdet.

Givet att de varor som utestängs är substitut till de svenskproducerade tekovarorna krävs icke-diskriminerande handelshinder, t.ex. globala tullar eller globala importkvoter, för att bättre skydda den svenska tekoproduktionen.

Figur 5.5 Handelsomfördelningseffekter av en länderspecifik kvot

En annan typ av handelsomfördelning är att producenter i länder med kvoterad export flyttar tillverkning utomlands till länder med icke kvoterad export. Därmed kan företagets utländska dotterbolag exportera de önskade kvantiteterna. Även denna omfördelning kan undvikas genom att icke-diskriminerande handelshinder används.

Välfärdseffekter

Samma skyddseffekt som illustrerats ovan hade kunnat uppnås med en importrestriktion, vilket visats tidigare. Skillnaden mellan en global importrestriktion och en exportkvot, utöver utfallet av knapphetsröntan, är alltså att importrestriktionen inte leder till handelsomfördelning mellan frihandelsområdet och den övriga omvärlden. Denna handelsomfördelning leder till att vissa av välfärdseffekterna accentueras.

Ökningen av hemlandets producentöverskott hade blivit detsamma oavsett handelshinder. Ökningen motsvarar $P_V P_E CA$. Vid oförändrad import i absoluta tal från frihandelsländerna, hade deras ökning av producentöverskottet utgjorts av $ABCI$ som motsvarar $ACDI$. Till följd av handelsdiskrimineringen ökar producentöverskottet ytterligare för frihandelsländerna, motsvarande ytan IDE . Den totala ökningen av producentöverskottet för frihandelsländerna blir således $ACEI$. Den globala resursallokeringsförlusten av exportrestriktioner motsvarar IEH . Denna skulle bli mindre vid en icke-diskriminerande handelspolitik. Knapphetsröntan motsvarar den skuggade rutan, dvs. ytan $EFGH$. Denna knapphetsrönta och skyddseffekt skulle alltså kunna uppnås utan att de

negativa välfärdseffekterna, som alltid uppstår till följd av ett handelshinder, accentuerades.

Kvotutnyttjande

En kvot behöver inte utnyttjas till 100 procent för att ha en prishöjande effekt. Det kan t.ex. bildas en kartell mellan de producenter som har tillgång till kvoterna. Kartellen kan då uppträda som ett vinstmaximerande monopolföretag. Den kvantitet som maximerar vinsten behöver inte nödvändigtvis motsvara 100 procent av en godtycklig kvotvolym. En kartellbildning ökar således priset ytterligare på den kvoterade importvaran. Samtidigt blir kvantitetsminskningen ännu större än vad kvoten är direkt upphov till.

Det är inte säkert att eventuella karteller försvinner vid en avreglering. Kartellerna kan ha skaffat sig en stark position i de kvoterade länderna. De kan genom denna position motarbeta potentiella producenter både i hemlandet och i andra länder, bl.a. genom underprissättning för att stänga ute nya konkurrenter.

Ett lands totala kvotvolym kan också underutnyttjas på grund av dålig administrativ allokering av kvoterna.

Förklaringen till varför vissa kvoter inte utnyttjas till fullo kan variera från land till land. Det kan t.ex. bero på hur stor del av den totala tekoexporten från ett land som utsatts för begränsningar. Om begränsningarna är relativt få kan exportörerna välja att i stället satsa på export av varor som inte belagts med restriktioner. För ett vidare resonemang: se bl.a. Erzan m.fl.

Uppgradering och sortimentförändring

De flesta exportkvoter är avtalade att gälla för en viss kvantitet, dvs. inte värde. Detta gäller även tekokvoterna avtalade inom MFA, vilka tillåter en viss maximal volymökning av de begränsade ländernas export. Om den tilldelade kvoten understiger den önskade exportvolymen finns det incitament för exportörerna att öka försäljningsvärdet per enhet. Det kan åstadkommas på flera sätt, bl.a. genom att man förbättrar kvaliteten, s.k. uppgradering, eller att man förändrar sitt produktsortiment mot dyrare varor. Förändring av produktsortimentet kan t.ex. innebära att man inriktar sin produktion på mer exklusiva blusar än tidigare.

En annan effekt av kvoter, vilken är analog med uppgraderingseffekten, är att det är lönsammare för ett företag att sälja t.ex. vuxenkläder istället för barnkläder eftersom de förra ger större intäkter per enhet. En annan typ av sortimentförändring är den att det är mer lönsamt att exempelvis sälja mer sofistikerade t-shirts och tenniströjor än enklare modeller.

Uppgradering och sortimentförändringar leder till att substituerbarheten mellan de importerade varorna och de svenskproducerade varorna förbättras. Denna effekt av tekokvoterna innebär att konkurrensen ökar från länder med kvoterad export.

När det gäller uppgraderingen är det svårt att i praktiken härleda orsaken till den successiva kvalitetsförbättring som tekoproduktionen har genomgått. Kvaliteten har utvecklats snabbare i de kvoterade länderna än i de europeiska länderna vilket är naturligt eftersom de har startat ifrån en lägre nivå. Hur stor del av kvalitetsförbättringen som beror på kvoterna är dock svårt att avgöra. Trots allt kvarstår det faktum att de sydostasiatiska ländernas tekovaror utgör ett betydligt bättre substitut till de svenska tekovarorna idag än vad de gjorde på 1960-talet före kvotatiden.

5.12 Sammanfattning och slutsatser

Sammanfattningsvis kan olika effekter uppstå till följd av en anpassning till EG:s tekopolitik. Nedan följer en kort sammanställning av de viktigaste förändringarna för producenter, importörer och konsumenter.

Producentledet

En av de viktigaste målsättningarna för svensk tekoindustri är att Sverige blir medlem i EG/EU. EES-avtalet innehåller inte de förändringar man hoppats på och ett snart inträde i Gemenskapen anses därför vara av stor betydelse för branschen.

Vad de olika handelspolitiska och inhemska reglerna på tekoområdet innebär i praktiken kan variera från företag till företag. Vissa regler kan som helhet få en marginell betydelse för industrin, medan samma regler kan få avgörande konsekvenser i det enskilda fallet. Den största totala nettoeffekten uppstår när ursprungsreglerna slopas mellan Sverige och övriga medlemsländer. Sverige kan då tullfritt exportera svensktillverkade varor till EG-länder trots att dessa innehåller en för stor andel importerade insatsvaror från tredje land. Kostnadsbesparingen till följd av slopade ursprungsregler skulle enligt de beräkningar som har gjorts uppgå till 125 miljoner kronor. Efterfrågan på svensktillverkade varor borde till följd av detta öka.

Slopandet av ursprungsregler möjliggör avskaffande av gränskontroller. Detta genererar en positiv effekt för producenterna, dock inte lika stor som slopande av ursprungsregler. Enligt den s.k. Cecchini-rapporten (Commission of European Communities, 1988) så motsvarar ett slopande av gränskontroller en vinst på ca 2 procent av handelsvärdet. Vid en export på ca 2,5 miljarder kronor till EG per år så motsvarar det ca 50 miljoner kronor per år. De positiva effekter som uppstår är framfört

allt minskade administrativa kostnader. En annan positiv effekt är möjligheten till ökad försäljning.

Reglerna om passiv förädlingstrafik är ett annat område där nettovinster för svenska tekoföretag kan väntas. Vid ett medlemskap kan EG-företag använda svenska insatsvaror för bearbetning i tredje land och slippa tull vid återinförseln. Detta torde öka efterfrågan på svenska insatsvaror. Svenska tekoproducenter får även samma möjlighet som EG:s producenter att utnyttja passiv förädlingstrafik i tredje land. Varorna får då vid återinförsel fritt cirkulera inom EG, vilket de inte kan göra idag.

Importledet

Vid ett medlemskap kommer tullarna att sänkas med i genomsnitt 2 procentenheter. Enligt de beräkningar som har gjorts skulle importen bli minst 130 miljoner kronor billigare per år. Denna tullsänkning innebär dock ingen större kostnadsbesparing. I vissa fall kan importen bli billigare inom ramen för t.ex. GSP-systemet. Tullpreferenssystemet är emellertid oförutsägbart och taken för de tullfria kvantiteterna relativt snäva.

Ursprungsreglerna slopas vid ett medlemskap. Detta innebär att importen från EG inte åläggs tull även om insatsvaror från tredje land i för hög grad använts i tillverkningen. Om EG-producenter i hög grad använder insatsvaror från tredje land är det rimligt att anta att importen från EG till Sverige blir billigare. Besparingen är dock svår att uppskatta då den beror på hur mycket insatsvaror från tredje land som används av EG-producenterna.

Slopande av gränskontroller genererar även en vinst i importledet. Importen från EG uppgår till ca 11,5 miljarder kronor per år. Om avskaffandet av gränskontroll medför en vinst på ca 2 procent, så innebär det besparingar i importledet på ca 230 miljoner kronor per år. Hur stor del som tillfaller svenska importörer är dock oklart.

Konsumentledet

Effekterna i konsumentledet vid en anpassning till EG:s tekopolitik är oklara. Ett par effekter kommer dock att uppstå. Tullsänkningarna är en effekt; dessa blir endast marginella, varför detta inte kan förväntas ha någon större inverkan på konsumentpriserna. Tullbefrielse på varor som ges GSP-behandling kan leda till lägre priser. Tullpreferenser ges i normala fall dock till mer udda varor och konsumentpriserna som helhet torde därför inte påverkas av detta. Importen från EG kan däremot bli billigare när ursprungsreglerna slopas. Med tanke på att denna import är av stor betydelse kan en sänkning av konsumentpriserna på varor

producerade i EG förväntas sjunka. Detta gäller givet att producenter i EG till stor del använder insatsvaror från tredje land i sin tillverkning.

Vilka effekter slopandet av gränskontroller kan generera i konsumentledet får anses som högst osäkert. Effekterna kommer dock att bli positiva.

Vid bildandet eller utvidgandet av ett ekonomiskt samarbetsområde ska enligt gängse ekonomisk teori en prisutjämning på varor ske. Det innebär att konsumentpriserna på kläder på längre sikt hamnar på samma nivå i EG och Sverige. Den svenska marknaden är liten i förhållande till EG-marknaden och kommer därför att ha ringa eller ingen inverkan på priserna i Gemenskapen. Vid ett svenskt medlemskap kan klädpiserna alltså komma att konvergera mot EG:s högre priser.

De svenska konsumentpriserna var enligt OECD ca 10 procent lägre i Sverige än i EG 1990. En förklaring till detta torde vara att tekoimporten till EG i högre grad var reglerad. Sverige hade 1990 redan genomfört en rad partiella avregleringar av tekoimporten. Skillnaden i konsumentpriserna skulle då kunna bero på kvoteringen av tekoexporten från lågprisländer. I nästa kapitel analyseras effekterna av en återreglering och dess effekter på konsumentpriserna.

Samhällsekonisk bedömning

Samhällsekonisk kommer en anpassning till EG:s tekopolitik, bortsett från kvoterna, innebära positiva effekter. Det är bl.a. slopandet av ursprungsreglerna och gränskontrollerna samt tullsänkningar som främst har betydelse.

Dessa effekter är dock små om man jämför med de negativa effekter som uppstår vid en anpassning till EG:s begränsningsarrangemang. I nästa kapitel beräknas dessa kostnader och i kapitel 8 görs en total samhällsekonisk bedömning.

6 Förväntade effekter av olika förhandlingslösningar

Sverige har i förhandlingarna med EG begärt att få behålla den fria tekoimporten. Detta har gjorts med hänvisning till att ambitionen i de pågående GATT-förhandlingarna är att alla kvoter som reglerar handeln mellan ett betydande antal länder ska fasas ut. Tanken är att alla kvoter inom en tioårsperiod successivt ska avvecklas. Om Uruguayrundan avslutas i år innebär det alltså att EG/EU har avvecklat sina tekokvoter år 2004. Emot ett övergångsarrangemang för svensk del talar att övergångsperioden kan anses för lång; vid ett medlemskap 1995 blir denna period tio år. Övergångsperioden blir ännu längre om GATT-förhandlingarna inte avslutas 1993.

Om ingen förhandlingslösning kommer till stånd måste Sverige således åter reglera delar av sin tekoimport. När de inre gränserna i EG/EU försvann 1993 var det inte längre möjligt att upprätthålla nationella kvoter. I stället omvandlades de till gemensamma EG-kvoter. Vid ett svenskt medlemskap läggs den svenska tekoimporten till den totala tekoimporten i EG. Den del av den svenska importen som är reglerad inom EG tillförs således de gemensamma kvoterna. Svenska importörer får därefter konkurrera med importörer i Gemenskapen om de gemensamma kvotutrymmena, dvs. om möjligheten att få importera från länder vars varor är begränsade.

I detta kapitel analyseras effekterna av en återreglering av tekoimporten liksom av olika förhandlingslösningar. Vi börjar med en analys av vad som kan tänkas ske vid en återreglering av den svenska tekoimporten.

Resonemangen i detta kapitel bygger på de teorier som återges i avsnitt 5.11.

6.1 Gemensamma EG-kvoter

För att erhålla en importlicens vid import av en begränsad tekovara måste importörerna uppvisa giltiga exportlicenser som utfärdats i exportlandet. Fram till 1993 administrerades importlicenser på medlemsstatsnivå. Varje medlem i EG hade en del av det totala utrymmet för den begränsade tekoexporten. Detta innebär att av t.ex. den begränsade skjortexporten

från Hong Kong hade alla länder i EG rätt att importera sin andel. Dessa andelar uppgick till den mängd som EG-importen totalt medgav.

1993 upphörde alla inre gränser i EG. De nationella kvoterna har slopats och i stället omvandlats till gemensamma kvoter för hela EG. Registrering av importlicenser sköts numera gemensamt av medlemsländerna.

För svensk del innebär det att den svenska tekoimportvolym som kommer att beröras av regleringar läggs till den sedan tidigare gemensamt kvoterade EG-importen. Viss tekoimport kommer dock även framgent att slippa begränsningar.

Producentledet

Syftet med att införa kvantitativa begränsningar på importen har varit att skydda inhemsk produktion. Genom att begränsa lågprisimport från tredje världen har man försökt stävja en alltför kännbar minskning av produktion och sysselsättning i hemlandet. Sysselsättningen och produktionsvolymen har trots detta minskat drastiskt de senaste decennierna.

En önskad effekt av kvoterna har varit att de ska leda till en prishöjning på tekoimporten då detta förbättrar konkurrensmöjligheterna för inhemska producenter. Om importen av en vara minskar, sjunker även tillgången av varan på den inhemska marknaden. Då tillgången minskar vid en given efterfrågan stiger priset. Även priset på en inhemskt producerad vara, som är ett substitut till den importerade varan, stiger. Detta beror på att den totala tillgången av varan minskar.

Att två varor är substitut till varandra innebär att konsumenterna är indifferent mellan de två olika varorna. Vi antar här, liksom i avsnitt 5.11.1, att varorna från Asien är perfekta substitut till dem som produceras i Västeuropa. Antagandets rimlighet grundar vi på Konkurrensverkets analys av substitutionsförhållandena (Konkurrensverket, februari 1993, s. 21).

Då priset på den inhemskt producerade varan stiger kommer också producenter, som skulle ha slutat producera vid ett lägre pris, att gynnas. De kan fortsätta produktionen av varan om en exportreglering införs.

Orsaken till att de kvoter som Sverige hade inte fick den eftersträlvade skyddsverkan är att de var länderspecifika. De länder man har frihandelsavtal med gynnades på bekostnad av de kvoterade länderna. Detsamma kommer att inträffa vid en eventuell återreglering. Samtidigt som importen minskar från leverantörer i exportbegränsningsländerna, ökar importen från de andra medlemsländerna. Resultatet av begränsningarna blir således att den begränsade lågprisimporten fördyras utan att den inhemska produktionen för den skull får något nämnvärt skydd. I stället skyddas annan lågprisproduktion inom tullunionen. Det kan med andra ord vara rimligt att anta att viss lågprisproduktion inom EG kan skyddas

av kvoter. Det har däremot aldrig gått att belägga att svensk produktion, som är väsentligt dyrare, någonsin har erhållit ett skydd av kvoter.

Uppgradering/sortimentförändring är en annan effekt av kvoterna, se avsnitt 5.11. Då importen bestäms i volym och inte av värde stärks incitamenten att öka värdet på den givna exportvolymen. Inom en given kvot kan en exportör få ut mer om han/hon förbättrar produktkvaliteten. Följden av detta blir att kvaliteten ökar på varor som är begränsade. Därmed ökar också konkurrensen på den inhemska marknaden, givet att varorna där håller en högre kvalitet. Kvoter ökar med andra ord substituerbarheten mellan dessa varor. Det är bl.a. denna effekt som kan ha lett till att det idag är rimligt att anta att det råder perfekt substitutionsförhållande mellan Västeuropa och Asien.

Effekterna för producenterna om tekokvoterna återinförs vid ett svenskt EG/EU-medlemskap är oklara. Tidigare erfarenheter visar alltså att kvoteringar inte har lett till önskade skyddseffekter för svensk tekoindustri. Detsamma gäller vid en återreglering. Svensk tekoindustri kan dock relativt sett dra fördel av en återreglering. Det beror på att tekoindustrin i så fall slipper en negativ särbehandling om Sverige ensamt bibehåller den fria importen.

Ett övergångsarrangemang innebär att någon form av särbehandling skulle behövas för export av svenska tekovaror till andra EG-länder. Sverige skulle annars kunna bli ett transitland för fri import från tredje land. Olika förslag till kontrollsystem av svensk tekoexport vid ett övergångsarrangemang har utarbetats av Kommerskollegium. Hur exporten ska kontrolleras vid ett övergångsarrangemang är dock inte klarlagt, än mindre överenskommet med EG.

Den svenska tekoindustrin oroar sig över att dess export till EG kommer att betraktas med misstänksamhet om den fria importen till Sverige bibehålls. Industrins företrädare befarar att någon typ av certifikat kommer att behövas för export till andra EG-länder om vi inte återreglerar. EG-företag kan vara ovilliga att importera från Sverige då de inte till fullo kan garanteras att produkterna har sitt ursprung i Sverige.

Sammanfattningsvis kan konstateras att för svensk tekoindustri framstår det som fördelaktigt med en återreglering. Kvoterna ger visserligen inte något nämnvärt skydd, men alternativet fri import kan innebära att den svenska exporten kommer att underkastas någon typ av kontroll. Det betyder friktion för tekoindustrin och därmed en kostnad. Eftersom gemensamma EG-kvoter inte innebär några kostnader för producenterna, så är alltså en återreglering att föredra för svensk tekoindustri, främst ur exportsynpunkt.

Importledet

Vid analysen av effekterna i importledet utgår vi från att de regleringsförehållanden vi känner idag kommer att gälla år 1995. Det pågår dock processer som helt kommer att förändra förutsättningarna för tekoimporten, oavsett om EG upprätthåller MFA-avtalen eller inte. Främst är det de s.k. Europaavtalen (se avsnitt 3.5) som drastiskt kommer att underlätta lågprisimport av tekovaror. Den 1 januari 1998 respektive den 1 januari 1999 tas tekobegränsningarna bort på exporten från de länder med vilka EG ingått Europaavtal.

Den andra förändringen gäller GATT-avtalen (se avsnitt 3.4). Hur dessa förhandlingar kommer att avlöpa är osäkert. Om de avslutas som det är tänkt innebär det att alla tekobegränsningsavtal i alla berörda länder successivt avvecklas från det att ett avtal träder i kraft. Efter en analys av vad en anpassning till EG:s gemensamma kvoter med tanke på dagens regler skulle innebära, följer en studie av hur de pågående processerna kan tänkas påverka resultaten.

Vid en återreglering av den svenska importen utökas de gemensamma EG-kvoterna med den svenska tekoimporten som berörs av kvoter. Det finns dock inga garantier för att Sverige då får behålla samma importandel som vi hade före regleringen. Sverige är i förhållande till EG-marknaden en liten marknad, varför exportörer vilkas varor begränsas kan ha större intresse av att exportera till importörer inom Gemenskapen.

Vid avtal slutna som exportbegränsningsavtal är det exportlandet som administrerar kvoterna. Exportlicenser allokeras till producenter som ska exportera till en begränsad marknad. Svenska importörer saknar idag etablerade kontakter med begränsade producenter i exportländerna. Därför finns det skäl att befara att man inte kommer att kunna importera önskad volym vid ett medlemskap.

Av ovanstående följer att importen till Sverige, teoretiskt sett, kan hamna på en nivå på allt mellan noll till hundra procent av den import som gällde före medlemskapet. Importen kan självfallet också, även om det är föga troligt, hamna på en högre nivå än vad som gällde före återregleringen. Det är dock rimligt att tro att den importvolym som gäller idag också är den optimala, eftersom den svenska tekoimporten är fri från begränsningar. Importörerna kan själva välja sina leverantörer och dessa är valda under fri konkurrens. Vilken nivå importen till slut hamnar på beror alltså på hur stor del av de gemensamma kvotutrymmena som svenska tekoimportörer lyckas komma över.

Kostnader vid en återreglering

Med kvoter uppstår tre typer av kostnader i importledet:

1. Priset på exportkvoterna, den s.k. knapphetsräntan. Vid ett införande av kvoter kommer importörerna att få betala för kvoterna. Priset motsvarar skillnaden mellan det lägsta pris till vilket exportföretaget är villigt att sälja (utbudspriset) och det pris till vilket det faktiskt säljer. Därmed stiger importpriset och importörer med för låg betalningsvilja försvinner från marknaden.
2. Kostnadsökning vid byte av billiga leverantörer till dyrare. Byte av leverantörer kan ske både inom och mellan länder:
 - a. De leverantörer i exportländerna som idag exporterar till Sverige är valda under fri konkurrens. Svenska importörer har själva valt de producenter de anser vara de bästa ur effektivitets- och kostnadssynpunkt. Vid en återreglering av importen till EG:s regler kan importörerna inte längre välja vilka företag de vill handla med. Vilka som kommer att exportera bestäms i exportlandet. Det kan i princip ske på två sätt. Antingen fördelar myndigheterna kvoter till företagen eller så får företagen liksom i Hong Kong köpa kvoterna. Det är därför långt ifrån säkert att just de exportörer som idag levererar till Sverige också blir de företag som får del av kvoterna. Det är inte heller nödvändigtvis de mest effektiva företagen som tillfördelas kvoter. Inom exportländerna kan det alltså ske en handelsomfördelning från billigare till dyrare producenter. Från importbranschen i Sverige framhålls detta som ett stort problem. Många branschföreträdare menar att de producenter som de idag upprättat kontakter med i de flesta fall inte kommer att kunna hävda sig när det gäller att erhålla exportlicenser.
 Vidare kan detta leda till att de importörer som idag redan har etablerade kontakter med kvoterade exportörer gynnas på bekostnad av andra importörer. Tekoimportörer i EG som under flera år har arbetat under detta system har ett försprång. Det kan med andra ord bli svårt för svenska importörer att ta sig in på den gemensamma marknaden.
 - b. Om importvolymen från reglerade länder inte kan säkerställas måste nya icke-begränsade länder sökas upp. I detta fall uppstår handelsomfördelning mellan länder. Leverantörer i de icke-kvoterade länderna kan vara dyrare än de gamla leverantörerna. Även här uppstår i så fall en kostnad.
3. Preiseffekt. Då lågprisimporten begränsas minskar konkurrensen och en prisökning till följd av detta uppstår.

Ovanstående resonemang stämmer överens med de besparingseffekter som kunde uppskattas vid avregleringen av den svenska tekoimporten den 31 juli 1991. Avregleringen uppskattades då ha medfört besparingar i konsumentledet om 3 miljarder kronor på ett år. Största besparingen gjordes genom att handeln omfördelades och fick en mer optimal sammansättning. En annan tydlig effekt var att priserna på de avreglerade varorna utvecklades långsammare än annan tekoimport. En tredje mycket central effekt var att den ökade konkurrensen bidrog till en allmän prisdämpning.

Denna effekt gick av naturliga skäl inte att direkt separera. Dessutom antogs den inträffa med en längre tidseftersläpning och skulle därför behövs ha diskonterats. Det kan dock konstateras att kläder var i stort sett den enda vara där Sverige, enligt OECD, hade lägre priser än EG år 1990. Den främsta förklaringen till detta torde vara de partiella avregleringar Sverige vidtog under 1980-talet. Dessa möjliggjorde en hög konkurrens och därmed låga priser.

För att göra beräkningar av vad en återreglering innebär går det inte att bara göra reversibla beräkningar av vad avregleringen har inneburit. Situationen är betydligt mer komplicerad än så. Skillnaden ligger framför allt i det faktum att vi återreglerar inom ramen för gemensamma kvoter. Fler varor och fler länder omfattas. Hur handelsomfördelningarna kan tänkas utvecklas går det bara att spekulera i. Vad en eventuell konkurrensbegränsning innebär är ännu svårare att ha en uppfattning om. Intuitivt kan man tycka att det är uppenbart att en återreglering som innebär större restriktivitet än situationen före vår avreglering, bör medföra större kostnader än den årliga besparing på 3 miljarder kronor som uppstod till följd av avregleringen. Vid en närmare studie kommer det dock att visa sig att så behöver inte vara fallet. Vi börjar analysen med kvotakostnaden som en uppskattning av knapphetsrönten.

Knapphetsrönten

EG skiljer på 161 kategorier tekoexporter, varav 114 är MFA-kategorier. Antalet kategorier som begränsas skiljer sig mellan olika länder. I ett exportland begränsas kanske bara en kategori och i ett annat exportland begränsas uppemot 40 kategorier. Antalet begränsade kategorier beror på hur stor exporten av olika varor är från olika länder. Generellt gäller dock att all tekoexport av betydelse utsätts för kvantitativa begränsningar.

MFA-avtalen och de bilaterala avtalen är utformade som frivilliga exportbegränsningar och därmed är det exportlandet som ansvarar för att exporten av de begränsade kategorierna håller sig inom tillåten volym. Till vem/vilka knapphetsrönten (se avsnitt 5.11) tillfaller beror på hur kvoterna allokeras i exportlandet. Staten kan välja att upprätta en "auktionsmarknad" där man säljer exportlicenser, rätten att exportera, till högstbjudande. Knapphetsrönten kommer då att tillfalla staten. Staten kan

också välja att fördela kvoterna till företagen på administrativ väg och i så fall blir det företagen som lägger beslag på knapphetsröntan.

Om kvoterna säljs på en öppen marknad kommer de mest effektiva företagen att exportera, dvs. det är de företag med de lägsta produktionskostnaderna som kan betala mest för kvoterna. Företag som inte är tillräckligt effektiva kommer antingen att lägga ned sin verksamhet eller vända sig till andra icke-begränsade marknader.¹

Vid närmare studier av kvotallokeringsystem i olika länder framgår det att kvoter till största del fördelas administrativt och då oftast på s.k. past performance-kriterier. Det innebär att kvoter fördelas till etablerade företag, som erhåller en kvotandel baserad på deras export under föregående period. Ett sådant fördelningssystem innebär inte nödvändigtvis att det är de mest effektiva företagen som får exportera. Det kan mycket väl vara företag med högre produktionskostnader. Detta leder till resursslöseri och suboptimal produktion då produktionsfaktorer används i en högkostnadsproduktion istället för att användas i produktion med lägre kostnader. Detta innebär implicit att en del av knapphetsröntan "förskingras" och att en effektivitetsförlust uppstår. Effektivitetsförlusten är dock mycket svår att uppskatta. Likafullt förtjänar den att påpekas i detta sammanhang, eftersom en kostnad utöver knapphetsröntan uppstår i exportlandet.

De beskrivna effektivitetsförlusterna kan undvikas om företagen tillåts handla sinsemellan med kvoterna. De effektivaste företagen med de lägsta produktionskostnaderna skulle då kunna köpa kvotandelar av de företag som tilldelats kvoterna. Resursallokeringen blir då åter optimal. (För ett mer ingående resonemang se Bengtsson och Hammarström, 1992).

Vad kvoterna i själva verket kostar för varje land är svårt att beräkna eftersom produktionskostnader i så fall måste uppskattas. Det enda fall där uppgifter om priser för kvoter redovisas är i Hong Kong där kvoter säljs på en öppen marknad. Priserna kan *möjligen* tjäna som en indikator på kvotapriser även i andra länder.

Carl B. Hamilton, professor i nationalekonomi vid Institutet för internationell ekonomi, har gjort omfattande beräkningar av kvotapriserna för export till fyra EG-länder (Hamilton, 1990). Beräkningarna gäller för dåvarande Västtyskland, Frankrike, Storbritannien och Danmark under åren 1980-1989. Eftersom beräkningarna sträcker sig över hela 1980-talet har prisfluktuationer beroende på bl.a. efterfrågevariation kunnat fångas upp. Ett vägt genomsnitt för dessa fyra länder visar att kvotapriset, som är ett påslag på exportpriset, motsvarade ca 14 procent under denna tioårsperiod. Hamilton har även gjort motsvarande beräkningar för elva EG/EFTA-länder för åren 1981-1983 och då var genomsnittet på

¹ Jämför med figur 5.3. De företag som producerar längs utbudskurvan upp till A kommer att exportera; det är de som kan betala mest för kvoterna. Företag som producerar ovanför P_j kommer inte att exportera då de inte kan betala knapphetsröntan (den skuggade ytan).

15 procent (Hamilton, 1984). Eftersom det inte har skett några påtagliga förändringar i EG:s begränsningar utgår vi i våra beräkningar från att kvotapriset är 14 procent. Det är dock troligt att kvotapriset är lägre idag eftersom lågkonjunkturen innebär en lägre efterfrågan. Även det faktum att Hong Kong-dollararna nära följer kursutvecklingen för US-dollararna, som idag står högt gentemot de europeiska valutorna, innebär en låg efterfrågan. Det är därför en fördel att de tillgängliga, framräknade kvotapriserna sträcker sig över en så lång tidsperiod.

Kvotakostnaden vid en återreglering

Tekoimporten till Sverige från länder vars export till EG är begränsad uppgick till ca 6,3 miljarder kronor 1992. Detta motsvarar ca 30 procent av den totala tekoimporten till Sverige. Importen av konfektion från motsvarande länder uppgick till ca 5 miljarder kronor. De tekobegränsningsavtal som idag gäller inom Gemenskapen kan vid tidpunkten för ett svenskt medlemskap ha kommit att förändras. Begränsningar av tekovaror sker löpande. Beräkningarna är gjorda utifrån dagens situation.

Det är inte klart hur stor del av den svenska tekoimporten som kommer att beröras av EG:s regleringar.² All tekoimport från de länder som har begränsad export till EG kommer inte att kvoteras. Hela 30 procent av den svenska tekoimporten kommer därför inte att underordnas de gemensamma EG-kvoterna. Det är bara den import som berörs av regleringar, som kommer att ligga till grund för höjning av de gemensamma EG-kvoterna. EG:s regleringssystem grundar sig på en varuklassificering som skiljer sig från den svenska och vid en återreglering måste Sverige omklassificera tekovarorna så att de stämmer överens med EG-standard.

Vi antar därför att alla kläder men inga textilier regleras. Detta gör vi av två anledningar. Den import som främst berörs av regleringar är den arbetsintensiva konfektionsproduktionen. Den andra anledningen är att tillgängliga kvotapriser endast finns framräknade för klädexport. En sådan generalisering innebär dock att vi överskattar den reglerade klädimporten samtidigt som vi underskattar den reglerade textilimporten.

Konfektionsimporten från de länder som kommer att regleras motsvarar alltså ett värde om 5 miljarder kronor. Om ett genomsnittligt kvotapåslag är 14 procent innebär det att den import som kommer att återregleras fördyras med 0,7 miljarder kronor i importledet på ett år. Denna siffra

² Den svenska klassificeringen av tekovaror är inte jämförbar med EG:s. EG:s 161 tekokategorier innehåller en mängd varuklassificeringar med 8-ställiga nummer. I t.ex. varukategori 4 ingår bl.a. skjortor och t-shirts som ges 8-ställiga nummer beroende på av vilket material de är gjorda. Då Sverige har 7-ställiga nummer i sin tulltaxa är numren för EG:s varor inte direkt jämförbara med de svenska varorna. Att sammanställa den svenska tekoimport som kommer att beröras av tekokvoterna är därför ett omfattande arbete och är av förklarliga skäl ännu inte gjort.

får antas vara underskattad eftersom de länder vars tekoexport är föremål för övervakning i EG inte är medräknade. Vi antar därför att ett kvotapåslag kan uppgå till ca 1 miljard kronor. Till detta skall läggas de effekter som redovisas nedan.

Handelsomfördelningar

Tekoimporten till Sverige 1990 och 1992 redovisas i tabell 6.2. Dessa år representerar alltså året före respektive efter den svenska avregleringen. 1990 uppgick importen från EG volymmässigt till 55 procent (värdemässigt till 58,5 procent) och svarade alltså för den största importandelen till Sverige. 1992 var importen 49 procent (värdemässigt 54,5 procent) från EG; alltså en minskning i volym på 6 procentenheter på två år. EFTA-ländernas andel av importen minskade mellan 1990 och 1992 med 1 procentenhet i volym (värdemässigt 2,5 procent).

Tabell 6.1 Tekoimporten till Sverige 1990 och 1992

	1990		1992	
	ton	tkr	ton	tkr
EG	135 976	12 379 000	114 976	11 452 000
EFTA	24 025	2 352 372	20 555	1 784 775
Statshandelsländer	12 523	882 855	21 370	1 822 565
varav Kina	11 221	817 721	20 974	1 785 204
U-länder	51 145	4 208 768	53 887	4 108 468
Övriga länder	24 063	1 343 303	26 019	1 845 341
Totalt	247 732	21 167 000	236 807	21 014 000

Källa: Kommerskollegium.

Den svenska tekoimporten från statshandelsländerna ökade volymmässigt med 4 procentenheter. Det förklaras främst av att importen från Kina ökade med 4,3 procentenheter (4,5 procent i värde). U-ländernas andel av importen steg med 2 procentenheter i volym och oförändrat i värde. Gruppen Övriga länder ökade sin importandel med 1,3 procentenheter (2,5 i värde). I gruppen Övriga länder inräknas de baltiska staterna som 1992 stod för 0,8 procent i volym av den svenska tekoimporten (för 1990 finns inga uppgifter då Baltikum då ingick i f.d. Sovjetunionen).

Mellan dessa år har det skett en handelsomfördelning, från EG- och EFTA-länderna till länder vilkas export tidigare var begränsad. Det är även värt att notera att importen från länder mot vilka Sverige hade kvantitativa begränsningar uppgick till 60 848 ton år 1990 och 75 222 ton

år 1992.³ Denna tekoimport ökade alltså med hela 23,5 procent. Denna handelsomfördelning möjliggjordes alltså av den svenska tekoavregleringen 1991, vilket även framgår av Konkurrensverkets rapport. I rapporten framgår handelsomfördelningarna än mer tydligt, eftersom man där endast tittat på konfektionsvaror. Det var huvudsakligen dessa som var reglerade till Sverige vid tiden för avregleringen. Siffrorna visar t.ex. att konfektionsimporten från de tidigare reglerade länderna ökade med 37 procent på årsbasis efter avregleringen. För Kina låg denna siffra på häpnadsväckande 83 procent, för Indien 71 procent samt för Central- och Östeuropa 75 procent.

Om Sverige vid ett inträde i EG måste reglera tekoimporten kommer handelsomfördelningar återigen att uppstå. Som visades i kapitel 5 omfördelas handeln vid ett införande av länderspecifika begränsningar till hemlandets och frihandelsländernas fördel. EG kan alltså antas öka sin andel av importen vid ett återinförande av kvoter, medan kvoterade länder kan antas minska sin importandel.

Alternativ förhandlingslösning

Här finns dock en reservation mot antagandet om handelsomfördelning. Sverige kräver i medlemskapsförhandlingarna att få behålla sin tekoimport från de länder som regleras. Tanken är att den utökning av kvoterna som följer på ett svenskt medlemskap ska tillfalla svenska importörer. Sverige skulle vidare få del av den framtida importökningstakten med *högst 6 procent* från dessa länder. Detta kan hanteras på två olika sätt:

1. Sverige lägger sin import av begränsade varor till EG:s totala import. Det innebär alltså att importen till EG av begränsade varor ökar motsvarande import till Sverige. EG skulle därefter varje år tilldela Sverige en andel av de gemensamma kvoterna, som motsvarar den importandel Sverige skulle ha i en situation med fri tekoimport. De kvantitativa begränsningarna tillåts vidare öka med upp till 6 procent/år.
2. Sverige får behålla importnivån på begränsade varor vid inträdet i EG och tillåts sedan öka importen med upp till 6 procent per år. Det skulle motsvara importökningen för övriga EG. I detta fall skulle Sverige självt administrera begränsningarna och garantera att importen inte ökar mer än tillåtet.

³ I siffrorna för 1992 ingår statistikuppgifter för Sovjetunionen, Estland, Lettland, Litauen, Ryssland, Ukraina, Vitryssland, Azerbajdzjan, Kirgisistan, Tadzjikistan, Rukmenistan, Uzbekistan. Den sammanlagda importstatistiken för dessa länder motsvarar den statistik som endast rörde Sovjetunionen 1990.

De två alternativen genererar samma effekter då importnivån blir densamma i bägge fallen. Skillnaden är enbart av teknisk natur.

Restriktiviteten i dessa fall blir minimal alternativt utblir helt. Effekterna för producenter, importörer och konsumenter blir desamma som vid ett övergångsarrangemang eller vid fri import vid ett utanförskap. Importen vid ett inträde förmodas vara optimal, dvs. inga begränsningar hindrar aktörerna på marknaden att importera den mängd de vill ha. En relativt hård konkurrens råder dessutom på klädmarknaden. Det innebär att en situation med kvoter på importen för svensk del inte behöver skilja sig från en situation med fri import. Importen tillåts dessutom öka med uppåt 6 procent per år.

Idag finns det dock inga garantier för att Sverige kommer att kunna behålla sina tidigare importandelar inom ramen för gemensamma EG-kvoter. Det är ju trots allt exportländerna själva som beslutar till vilka de skall exportera. Det finns anledning att anta att dessa länder kommer att prioritera export till stora, tidigare etablerade importörer. EG lär knappast ha vare sig intresse eller förmåga att administrativt detaljstyra denna process till svensk fördel. Därför antar vi, ur detta perspektiv, att Sverige inte kommer att kunna bedriva en optimal handel inom ramen för gemensamma kvoter. Kostnaderna för en eventuell handelsomfördelning kan man bara spekulera i.

Det är oklart om det blir en handelsomfördelning mellan länderna, men det kommer med säkerhet att äga rum en omfördelning inom länderna. Det beror på att importörerna måste finna de företag som erhåller kvoter. Kostnaden för denna typ av nationell handelsomfördelning får dock generellt antas vara mindre än kostnaden för en omfördelning mellan länder.

Slutsatsen blir att handelsomfördelningar, både inom och mellan länder, är att vänta som ett resultat av en återreglering. EG gynnas på bekostnad av lågprisländer i framför allt Asien. Detta skulle vara logiskt både med tanke på internationell handelsteori och med tanke på vad som skedde efter den svenska avregleringen. Då omfördelades handeln från EG- och EFTA-länderna till de tidigare begränsade ländernas fördel. Vid en återreglering torde det omvända förhållandet gälla.

En dynamisk analys

Hittills har analysen varit statisk, i den meningen att vi har utgått från att 1993 års tekopolitik i EG kommer att gälla även under 1995. På så vis har vi kunnat genomföra partialanalyser av knapphetsröntan och handelsomfördelningarna.

Vi skall nu övergå till de, i detta sammanhang, förmodligen helt avgörande omvärldsförändringarna. De kan drastiskt komma att påverka våra tidigare slutsatser.

Framför allt handlar det om GATT-förhandlingarna och de s.k. Europaavtalen. På lite längre sikt kommer de att radikalt kullkasta de negativa konsekvenser som en återreglering annars skulle föra med sig.

Till skillnad mot GATT-avtalet är Europaavtalen fastställda. Den 1 januari 1998 respektive 1 januari 1999 ska alla kvantitativa begränsningar på tekovaror vara avskaffade mellan EG och de Central- och Östeuropeiska staterna (se avsnitt 3.5). Sverige har därtill tecknat frihandelsavtal med de baltiska staterna och det verkar troligt att även EG kommer att sluta liknande avtal. Oavsett om Baltikum räknas in eller inte, innebär den fria tekoimporten från Central- och Östeuropa en ny situation på tekoområdet. Från sekelskiftet kommer MFA-avtalen vara obsoleta.

Det innebär att från 1999 kan de västeuropeiska länderna köpa oreglerade tekovaror från Central- och Östeuropa till samma priser som från länder vars handel begränsas. Om GATT-förhandlingarna dessutom avslutas enligt de riktlinjer som hittills har diskuterats (se avsnitt 3.4), innebär det i praktiken att begränsningsavtalen upphör att verka. Eftersom vi inte vet utgången av GATT-förhandlingarna, nöjer vi oss här med att dra slutsatser från en situation med Europaavtal.

Slutsatser

Om Sverige blir EG-medlem redan 1995 och återreglerar tekoimporten inom ramen för gemensamma kvoter, innebär det under en övergångstid negativa effekter för importörerna.

Kostnaden för importen kan öka med ca 1 miljard kronor till följd av kvoterna. Därtill kommer kostnaden för byte av leverantörer samt för handelsomfördelningar mellan länder. Även kostnader för minskad konkurrens till följd av begränsningarna uppstår.

Erfarenheter från den svenska avregleringen visar att dessa kostnader är större än kvotakostnaden. Den prissänkning som motsvarade kvotakostnaden uppgick till 1,2 miljarder kronor. Prissänkningar till följd av handelsomfördelningar uppgick till ca 1,3 miljarder kronor. Dessutom antogs en stor prissänkning uppstå till följd av ökad konkurrens. Det är därför rimligt att anta att kostnaden till följd av en återreglering uppgår till ca 2 miljarder kronor per år i importledet.

Det avgörande är dock att denna situation huvudsakligen skulle upphöra efter ca tre-fyra år, när Europaavtalen fullt ut träder i kraft. Kostnader till följd av en återreglering skulle därmed uppgå till maximalt ca 6 miljarder kronor i importledet under åren 1995-1998.

Troligen kommer MFA-avtalen och liknande avtal till stor del att urholkas genom den handelsomfördelning som Europaavtalen kommer att ge upphov till. MFA-avtalen blir därmed lika betydelselösa för EG fr.o.m. 1998 som de var för Sverige fr.o.m. 1986, då begränsningsavtalen med Portugal i praktiken upphörde. Sverige hade då en totalt fri

lågprisimport från Sydeuropa samtidigt som importen från bl.a. Asien reglerades. Detta blev ett av huvudargumenten för en svensk tekoavreglering (se Kallin 1990). EG kommer troligen att göra samma erfarenhet: att man har en helt fri lågprisimport från Central-/Östeuropa samtidigt som man reglerar importen från Asien.

Det kan därför tyckas vara ett mindre bekymmer om Sverige tvingas återreglera sin tekoimport, eftersom regleringarna endast kommer att få effekt under en begränsad period.

Regleringarna kommer trots allt att kosta i form av byte av leverantörer för importörerna. Själva bytet av leverantörer utgör en fast kostnad då importörerna måste etablera kontakter med nya producenter. Detta utgör alltså en engångskostnad. De nya leverantörerna behöver nödvändigtvis inte vara de effektivaste, i linje med det resonemang som förts i ovanstående avsnitt. Det betyder i sin tur en permanent dyrare import. Utöver dessa kostnader utgår dessutom priset på exportkvoterna, den s.k. knapphetsrätten.

En återreglering, oavsett hur länge den är i kraft, innebär alltså omfattande kostnader i importledet. Att undvika dessa kostnader måste ur ett svenskt perspektiv vara av stort intresse vid ett medlemskap.

Konsumentledet

Marknaden för kläder i Sverige kännetecknas av en hög konkurrens. Konkurrenten har under 1992 och 1993 skärpts ytterligare till följd av lågkonjunkturen och tekoavregleringen 1991.

Sedan avregleringen har priserna på kläder sjunkit med 5,3 procent t.o.m. juli 1993. Detta kan jämföras med det totala konsumentprisindex som under samma period ökade med 6,5 procent. Skillnaden uppgår alltså till 11,8 procentenheter. Om priserna på kläder hade ökat i samma takt som KPI, hade de varit ca 4 miljarder kronor dyrare i konsumentledet på årsbasis.

Vi uppskattar att marginalerna på lågprisimporten idag uppgår till ca 150 procent inklusive moms. Det är lägre än vad som framkom i Konkurrensverkets rapport, mars 1993, men motsvarar vad som framgick av SPK:s undersökning (SPK 1991:7). Avregleringen och den hårda konkurrensen har krympt importörernas marginaler. Vi antar därför att marginalerna återgått till tidigare, lägre nivåer.

Om Sverige inte lyckas få en övergångslösning och kan behålla sitt tidigare handelsmönster, innebär det ökade kostnader i importledet om ca 2 miljarder kronor. I konsumentledet motsvarar det ca 5 miljarder kronor.

Dessa kostnader kommer att gälla fram till 1998 respektive 1999, men med en tidseftersläpning i konsumentledet då Europaavtalen definitivt antas förändra situationen. Har nya GATT-avtalet trätt i kraft så kan en gynnsammare situation uppstå tidigare.

Sammanfattningsvis kan alltså konstateras att en återreglering kommer att innebära ökade kostnader för konsumenterna. Hur stora dessa blir beror helt och hållet på omvärldsutvecklingen. Trots att kostnaderna kan antas bli tillfälliga blir de ur ett konsumentperspektiv negativa.

6.2 Övergångsarrangemang

Den svenska ståndpunkten i medlemskapsförhandlingarna är att Sverige skall få behålla sin fria import av tekovaror. Detta skulle medföra att tekovaror som är begränsade i EG och importerade till Sverige inte får cirkulera fritt inom Gemenskapen. Ett exportförbud kommer att införas på all export till EG av begränsade varor som importerats till Sverige. Exportörer och andra marknadsaktörer kommer att hållas ansvariga för att förbudet efterlevs. Svenska tekoproducenter kommer att behöva utfärda någon typ av certifikat där det intygas att varorna är tillverkade i Sverige. Detta skulle ske i kombination med slumpmässiga kontroller av tekoexportörers bokföring. Det är dock troligt att hårdare krav kommer att ställas på all tekoexport från Sverige till andra EG-länder.

Producentledet

EG är den största marknaden för svensk tekoexport. 1992 gick 44 procent av den totala svenska tekoexporten dit, medan 37 procent gick till EFTA-länderna.

Ett EG-medlemskap vidgar EG-marknaden ytterligare och konkurrens-möjligheterna ökar för svensk tekoindustri. Om den fria importen bibehålls måste svenska tekoproducenter intyga att export av deras varor inte är under begränsning i EG. Certifikat måste utföras där det garanteras att varorna är svensktillverkade. Tekoindustrin anser detta vara ett stort problem. Vid ett medlemskap går det inte att upprätthålla de inre gränserna. Svenska tekoföretags kunder i EG kan därför aldrig garanteras att varorna inte är begränsade. Detta kan, enligt tekoindustrin, öka motvilligheten hos kunderna.

Enbart certifikat och stickprovskontroller utgör inga gränskontroller. Det är troligt att om Sverige beviljas fri import, kommer strängare krav att ställas på vår export till andra EG-länder. Det kan betyda att gränskontrollerna för tekovaror i så fall skulle finnas kvar. Även om denna friktion är större än vad den skulle bli till följd av det svenska förslaget, innebär det ingen förändring gentemot situationen idag.

Att behålla den fria importen torde således inte innebära några förändrade förutsättningar för svenska tekoföretag. EG kommer även i fortsättningen att vara den största exportmarknaden.

Importledet

Vad beträffar importledet torde ett övergångsarrangemang inte förändra förutsättningarna, allt annat givet. Vidare kommer sannolikt inte några handelsomfördelningar att ske annat än vad som gäller under fri konkurrens.

Konsumentledet

Att importörerna kommer att kunna fortsätta bedriva en optimal handel vid ett övergångsarrangemang är fördelaktigt för konsumenterna. Det tillkommer inga negativa effekter av en sådan lösning för dem.

Således är ett övergångsarrangemang enbart positivt för konsumenterna. Då en optimal import kommer att bedrivas torde konsumentpriserna inte att påverkas.

6.3 Sammanfattning och slutsatser

Vi har sett att en återreglering inom ramen för gemensamma EG-kvoter genererar olika effekter för producenter, importörer och konsumenter.

För producenterna innebär en återreglering inte något påtagligt skydd, eftersom vi kommer att behålla en obegränsad lågprisimport från Sydeuropa. Dessutom kommer denna import med Europaavtalen att kompletteras med en ännu mer konkurrenskraftig lågprisimport från Central- och Östeuropa. Fr.o.m. år 1998 respektive 1999 tillåts en helt fri tekoimport från dessa länder. Troligen kommer även ett nytt GATT-avtal (se avsnitt 3.3) att medföra en snabb liberalisering av importen från de asiatiska länderna.

För importörerna kommer en återreglering att generera ökade kostnader. Nya producenter måste uppsökas. Dessutom utgår ett pris för kvoterna, den s.k. knapphetsröntan, i exportlandet. Europaavtalen och ett eventuellt nytt GATT-avtal kommer dock att dämpa de negativa effekterna. De nya frihandelsmöjligheterna med konkurrenskraftiga lågprisländer gör kvoteringarna obsoleta.

Om Sverige inte kan garanteras sitt handelsmönster till följd av en återreglering kan kostnaderna antas uppgå till ca 5 miljarder kronor per år i konsumentledet. Denna situation skulle kunna uppstå i importledet 1995, för att avta efter tre till fyra år, och med en viss tidseftersläpning i konsumentledet.

Även om det är svårt att beräkna effekterna av en återreglering, står det klart att kostnaderna för att byta producenter blir stora. Nya leverantörer är ofta dyrare. Vid en återreglering utgår även ett pris på kvoterna, den s.k. knapphetsröntan, som är ett påslag på exportpriset.

Dessutom tillkommer administrativa kostnader för en anpassning till begränsningsarrangemangen.

Ett övergångsarrangemang kommer att generera någon form av friktionskostnader för exporten till EG. Samtidigt skulle den optimala frihandeln kvarstå. Därmed skulle den höga konkurrensen och de låga priserna kunna säkerställas.

För producenterna vore en återreglering att föredra eftersom friktionskostnaderna då elimineras. Den samhällsekonomiska vinsten av detta får dock antas vara betydligt mindre än de samhällsekonomiska kostnaderna till följd av en återreglering, oavsett vilka dessa blir.

Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är ett övergångsarrangemang att föredra.

7 Förväntade effekter av ett icke-medlemskap

Om Sverige inte blir medlem i EG/EU kommer det fortsatta samarbetet med Gemenskapen att ske genom EES-avtalet eller, om inte avtalet träder i kraft, genom nu existerande frihandelsavtal. Eftersom Sverige då inte ingår i tullunionen kommer handelspolitiken mot tredje land att bestämmas på det nationella planet.

Det blir därmed ingen anpassning till EG/EU:s handelspolitik. En del av EG:s regelsystem på andra områden kommer dock att övertas med ett EES-avtal. Ett icke-medlemskap med eller utan EES-avtal kan således innebära olika situationer.

Ett icke-medlemskap med respektive utan EES-avtal

Med EES-avtalet följer gemensamma regler för t.ex. offentlig upphandling, statsstöd och samarbete mellan företag (se vidare kapitel 4). Näringsverksamheten inom området ska verka under samma villkor. De regler som ska gälla är i många fall desamma som EG har stiftat lagar om, vilket innebär att EFTA-länderna anpassar sig till EG:s regler. Därmed kommer en del av EG:s regelsystem att ratificeras när EES-avtalet träder i kraft. Handelspolitiken gentemot tredje land bestäms som tidigare nämnts autonomt av EFTA-länderna. Detta beroende på att avtalet inte innebär att en tullunion bildas.

De förändringar som sker på tekoområdet genom EES-avtalets ratificering kommer inte att påverka den svenska tekomarknaden annat än marginellt. Nettovinsten till följd av en något förenklad ursprungsdocumentation, gemensamma upphandlingsregler etc. kan inte anses vara av någon större vikt. Konkurrensen på den svenska konfektionsmarknaden är redan mycket stark och regler om samarbete mellan företag kommer därför knappast att få någon inverkan på den svenska konfektionsmarknaden. En situation med eller utan EES-avtal har därför, ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, inte någon större betydelse.

Förväntade effekter av ett utanförskap

Om Sverige står utanför det gemensamma arbetet inom EG/EU sker alltså ingen anpassning till unionens tredjelandspolitik. Det svenska gränsskyddet kommer att finnas kvar även gentemot medlemsländerna. För svensk tekoindustri innebär detta negativa konsekvenser. Bibehållna gränskontroller kommer även att innebära uteblivna positiva effekter i import- och konsumentleden. Ursprungsreglerna kvarstår; EG-företag kan inte använda svenska insatsvaror för passiv förädlingstrafik etc. EG-marknaden är den största avsättningsmarknaden för svenska tekoföretag, varför ett EG/EU-medlemskap ses som den viktigaste förändringen inför framtiden.

Vid ett medlemskap sänks tullarna på tekovaror med i genomsnitt 2 procentenheter. Detta är en liten sänkning. Tullsänkningar sker emellertid även inom GSP-systemets ram. Vidare innebär tullsuspensioner och tullkontingenter att vissa varor helt befrias från tull. Dessa tullsänkningar uteblir alltså om Sverige står utanför samarbetet.

Tullsänkningarna kan antas gynna även konsumenterna. Den generella tullsänkningen kan inte förväntas ha någon större effekt på konsumentpriserna. Priserna på varor som beviljas GSP antas dock sjunka. Denna priseffekt är svår att bedöma eftersom tullpreferenser till u-länder oftast ges till ganska udda varor. Konsumenter med preferenser för sådana varor kan således köpa dessa varor till ett lägre pris. Det är dock föga troligt att en sådan marginell import skulle leda till en generell prisdämpning.

Om Sverige inte blir medlem i EG/EU kommer handelspolitiken gentemot tredje land att beslutas självständigt. Tullsänkningar och ett ensidigt slopande av ursprungsregler kan alltså uppnås även vid ett icke-medlemskap. Sverige har vid ett utanförskap dessutom möjlighet att på dessa och andra områden genomföra ytterligare liberaliseringar. Positiva effekter kan därför uppstå för importörer och konsumenter även vid ett svenskt beslut att stå utanför EG/EU.

Ett icke-medlemskap innebär vidare att den fria tekoimporten säkerställs. Svenska importörer kan fortsätta verka under de förutsättningar som gäller idag. Därmed slipper man de kostnader som skulle uppkomma vid en återreglering. Importörerna väljer själva de leverantörer de vill och behöver inte betala den kvotakostnad som uppstår vid kvotahanteringen i exportländer som är begränsade. Den kostnad som i slutändan drabbar konsumenterna är betydande om tekoimporten skulle återregleras vid ett EG-medlemskap. Om inte Sverige tillåts ett övergångsarrangemang kan alltså konstateras att kostnaden för konsumentledet är stor vid ett medlemskap. Ett läge utanför EG/EU skulle i sådana fall på kort sikt vara att föredra ur konsumentsynpunkt.

8 Slutsatser

En anpassning till EG:s tekopolitik kan få både positiva och negativa samhällsekonomiska konsekvenser. De positiva effekterna uppstår till stor del som följd av att ursprungsreglerna mellan Sverige och EG slopas. Slopade gränskontroller innebär också positiva effekter både i producent- och importledet, sannolikt även i konsumentledet. Sänkningar av de generella tullnivåerna och tullsänkningar även inom ramen för GSP-systemet kan leda till positiva effekter i konsumentledet. Förändringarna i tullnivåer är dock tämligen marginella. Det handlar därför inte om några större nettovinster.

Om Sverige vid ett medlemskap inte tillåts behålla sin fria tekoimport skulle de kostnader som uppstår överstiga de vinster som genereras vid ett inträde i EG. Kostnaderna skulle då uppgå till 2 miljarder i importledet och till 5 miljarder i konsumentledet. På *kort sikt*, ur ett statiskt jämförelseperspektiv, skulle alltså ett utanförskap vara att föredra.

Vid de jämförelser som gjorts i rapporten har utgångspunkten varit dagens förhållanden. Det är dock mycket viktigt att komma ihåg att stora förändringar är på gång. EG:s kvantitativa restriktioner väntas snart ha förlorat sin betydelse. Det beror främst på de s.k. Europaavtalen. Tekokvoterna gentemot Bulgarien, Polen, Rumänien, Slovakien, Tjeckien och Ungern kommer att vara avskaffade 1998 respektive 1999. Därmed faller en stor del av begränsningarna av tekoimporten bort. Dessa länder har utvecklat en stor tekoindustri och är redan idag konkurrenskraftiga gentemot lågprisländer i Asien. Ett troligt scenario är att om begränsningarna släpps gentemot de central- och östeuropeiska länderna, medan tekokvoter kvarstår gentemot Asien kommer en stor del av tekohandeln att omfördelas till Central- och Östeuropa. Där finns redan idag stora potentiella tekoexportörer. Skulle detta ske förlorar restriktionerna på övriga länder sin betydelse. Lågprisimport kommer istället att strömma in från Östeuropa.

De kostnader som alltså uppstår till följd av en återreglering till EG:s nuvarande tekopolitik skulle således i ett litet *längre perspektiv* försvinna. Det kan också ifrågasättas huruvida några tekoregleringar alls kommer att tillämpas när avregleringen gentemot de central- och östeuropeiska länderna genomförts.

Om inga kostnader uppstår i import- och konsumentledet av tekokvoter skulle vinsten av ett medlemskap överstiga kostnaderna.

GATT-förhandlingarna syftar dessutom till att avveckla alla de kvantitativa begränsningar som idag reglerar handeln med tekovaror. Importen av de varor som är kvoterade under avvecklingsperioden ska enligt förslaget dessutom ökas i en snabbare takt än vad som nu gäller.

Sammanfattningsvis innebär det att de samhällsekonomiska effekterna av en anpassning blir beroende av resultatet i medlemskapsförhandlingarna.

8.1 Sammanfattande slutsatser

Nedan följer en sammanställning av de effekter som förväntas uppstå till följd av EES-avtalet, ett EG/EU-medlemskap och ett icke-medlemskap.

EES-avtalet

	Kostnader	Intäkter
Producent- ledet		Förenklad ursprungsdokumentation och full kumulation; marginell positiv effekt. Möjlighet att konkurrera på de offentliga upphandlingsmarknaderna. Eventuell positiv effekt. Inget statsstöd utgår. Konkurrensneutralitet gentemot producenter i EES-området. Etableringsfrihet i EES-området. Oklar effekt.
Import- ledet	Inga nämnvärda effekter kan förväntas för importörer.	
Konsument- ledet	Inga nämnvärda effekter kan förväntas för konsumenterna.	
Samhälls- ekonomiska effekter	De totala samhällsekonomiska effekterna torde bli marginellt positiva till följd av EES-avtalet.	

EG/EU

	Kostnader	Intäkter
Producent-ledet	Friktionskostnad vid export till EG vid övergångsarrangemang.	Positiv effekt vid ett slopande av ursprungsregler. Kostnadsbesparing på 125 miljoner kronor. Positiv effekt om gränskontroller slopas. Kostnadsbesparing på ca 50 miljoner kronor. Positiv effekt av ett anpassande till EG:s regler om passiv förädlings- trafik. Marginell positiv effekt vid åtgärder mot dumpad/subventionerad import. Positivt med återreglering av teko- importen. Ingen friktionskostnad vid export till EG. Kvoterna innebär dock inget nämnvärt skydd. Oklar men marginell effekt vid en anpassning till EG:s tullnivåer. Oklar men marginell effekt vid en anpassning till EG:s GSP-system.
Import-ledet	2 miljarder kronor per år vid en återreglering. På <i>lång sikt</i> kan dessa kostnader förväntas undermineras på grund av Europaavtalen.	Positivt med övergångsarrangemang då inga kostnader uppstår. Positiv effekt om gränskontroller slopas. Tullsänkning på minst 130 miljoner kronor. Positiv men marginell effekt. Viss tullsänkning inom ramen för GSP-systemet. Marginell men positiv effekt. Eventuell positiv effekt vid slopande av ursprungsregler. Importen från EG blir billigare om EG-producenter till stor del använder för hög andel tredje- landsmaterial i sin tillverkning.
Konsument-ledet	5 miljarder kronor per år vid en återreglering. På <i>lång sikt</i> kan dessa kostnader förväntas undermineras på grund av Europaavtalen.	Positivt med övergångsarrangemang då inga kostnader uppstår. Slopande av gränskontroller förväntas generera positiva effekter. Positiv men marginell effekt av generell tullsänkning. Viss tullsänkning inom ramen för GSP-systemet. Försumbar positiv nettoeffekt.

Eventuell positiv effekt på konsumentpriserna vid slopande av ursprungsregler. Detta beroende på till hur stor del EG-producenter använder för hög andel tredjelands-material i sin tillverkning.

Samhälls-ekonomiska effekter	På <i>kort sikt</i> , om tekoimporten återregleras, överstiger kostnaderna vinsterna av ett medlemskap i EG. Dessa kostnader kan dock förväntas undermineras då Europaavtalen träder i kraft. Går GATT-avtalet dessutom igenom kommer textilbegränsningsavtalen att på sikt avvecklas i hela världen.
------------------------------	---

Icke-medlemskap

	Kostnader	Intäkter
Producent-ledet	Ursprungsregler och gränskontroller kvarstår vid export till EG. Producenterna kan ej utnyttja EG:s regler om passiv förädlings- trafik.	
Import-ledet		Den fria importen säkerställs. Inga kostnader uppstår.
Konsument-ledet		Inga kostnader uppstår i konsumentledet då importen förblir fri.
Samhälls-ekonomiska effekter	Ett icke-medlemskap innebär att ursprungsreglerna kvarstår vid export till EG. Detta är till en nackdel för de svenska tekoproducenterna. Dessutom kan de inte tillgodogöra sig EG:s regler om passiv förädlings- trafik. I import- och konsumentledet riskerar inga kostnader uppstå till följd av en återreglering. Positiva effekter såsom tullsänkningar kan uppnås även vid ett utanförskap då Sverige självständigt bedriver sin handelspolitik gentemot tredje land.	

Referenser

Käll- och litteraturförteckning

Affärsvärlden, *Vi äter dåligt och bor dyrt*, 920909, nr 37/92.

Bengtsson C., Eng S. och Metell K., *Handel och tillväxt, Handelshinders effekt på u-länders exportmöjligheter*, Nationalekonomiska institutionen, Stockholms Universitet 1991.

Bengtsson C. och Hammarström N., *Does the apparel quota allocation in Taiwan affect the efficiency of domestic producers?*, Minor Field Study Series No. 6 1992, Institute for International Economic Studies, Stockholms Universitet 1992.

Caves R.E., Frankel J.A. and Jones R.W., *World Trade and Payments*, 5th edition, Scott, Foresman and Company, Glenview, Illinois 1990.

Commission of the European Communities, *European Economy, The Economics of 1992*, No 35 March 1988, Belgium 1988.

Consultus, *Nyckeltal 1970-1991, Tekoindustrin i Sverige*, Consultus 921228.

Consultus, *Svensk export och inhemsk marknadstillförsel 1991, Tekoprodukter*, Consultus 930118.

Dagens Industri, *Halvtid för Sverige*, 930615.

GATT, *Trade Policy Review Mechanism, The European Communities*, C/RM/G/36, 26 April 1993.

Habit, Nr 6 1993.

Hamilton C.B., *Kejsarens nya kläder i tekopolitiken*, Skandinaviska Enskilda Bankens kvartaltidskrift 4/84, Stockholm 1984.

Hamilton C.B., *Voluntary Export Restraints on Asia: Tariff Equivalents, Rents and Trade Barrier Formation*, Seminar paper No. 276, Institute for International Economic Studies, Stockholms Universitet, Stockholm 1984.

Hamilton C.B., *Economic Aspects of Voluntary Export Restraints*, No. 299, Institute for International Economic Studies, Stockholms Universitet, Stockholm 1985.

Hamilton C.B., *European Community External Protection and 1992: Voluntary Export Restraints applied to Pacific Asia*, London 1990.

Kallin M., *Tekopolitiken, Bakgrunden till importavregleringsbeslutet*, Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms Universitet, Stockholm 1990.

Kallin M., *Tekokvoter, Teoretiska och empiriska effekter*, Nationalekonomiska institutionen, Uppsala Universitet, Stockholm 1992.

Kommerskollegium 1992:2, *Europeiska gemenskapens handelspolitik, många medel, många mål*, Norstedts Tryckeri AB, Stockholm 1992.

Kommerskollegium 1992:4, *Konsekvenser för svensk tekoindustri vid ett EG-medlemskap*, Norstedts Tryckeri AB, Stockholm 1992.

Konkurrensverket, *Effekter av EES-avtalet på konkurrensen i Sverige*, Konkurrensverket, Stockholm september 1992.

Konkurrensverket, *Tekoavregleringen, Pris- och konkurrenseffekter*, Konkurrensverket, Stockholm februari 1993.

Konkurrensverket, *Marknader och avreglering*, Rapport till regeringen, Konkurrensverket mars 1993.

Krugman P.R. and Obstfeld M., *International Economics*, Scott, Foresman and Company, Glenview, Illinois 1988.

Lindström E., *Norges tekopolitik och hushållens ekonomi, Med jämförelse av svenska och danska förhållanden*, Forskningsrapport nr. 66, Fondet for markeds- og distribusjonsforskning, Köpenhamn 1987.

NUTEK 1991:11, *TEKO 91, Bedömning av tekoindustrins utveckling 1991-92*, Närings- och teknikutvecklingsverket, Stockholm 1991.

SIND 1991:3, *Vägval teko, Svensk tekoindustri på 1990-talet*, Statens Industriverk, Stockholm 1991.

SPKs bokserie 1991:7, *Konsumentvaror, Branschbeskrivningar, Delrapport till konkurrenskommittén*, Göteborg 1991.

Tekoindustrierna, *Sveriges och EG:s tullsatser på tekoområdet*, Tekoindustrierna, Stockholm 921109.

Utrikesdepartementets handelsavdelning, *Sverige och den västeuropeiska integrationen, Ekonomiska konsekvenser av ett svenskt medlemskap i EG/EU, Mars 1993*, Norstedts Tryckeri AB, Stockholm 1993.

Utrikesdepartementets handelsavdelning, *Sverige-EFTA-EG 1992, det västeuropeiska integrationsarbetet*, Norstedts Tryckeri AB, Stockholm 1993.

Intervjuer

Cele Sven, verkställande direktör Tekoindustrierna, 1993-06-18.

Davidsson Hans, verkställande direktör Eton Fashion, 1993-06-24.

Felixon Max, inköpschef och Bille Göran, Hennes & Mauritz, 1993-06-30.

Frankènius Paul, inköpschef JC, 1993-06-24.

Guste Anna-Lena, Tekoindustrierna, 1993-06-21.

Ludvigsson Ivan, verkställande direktör Ludvig Svensson, 1993-06-16.

Thambert Anders, vice verkställande direktör Indiska Magasinet AB, 1993-06-15.

Weyler Åke, verkställande direktör Sveriges Textilhandlareförbund respektive Textilimportörerna, 1993-06-16.

Bilaga

EG:s avtal med tredje land

Frihandelsavtal

EFTA: Finland, Island, Liechtenstein, Norge, Schweiz, Sverige och Österrike.

Israel.

Detta avtal innebär bl.a. att alla kvantitativa restriktioner och tullar har slopats mellan parterna på industrivaror inklusive tekovaror.

Associationsavtal

Bulgarien, Cypern, Malta, Polen, Rumänien, f.d. Tjeckoslovakien, Turkiet och Ungern.

Tullfrihet råder för tekovaror från Cypern, Malta och Turkiet.

Vad gäller avtalen med Polen, f.d. Tjeckoslovakien och Ungern trädde frihandelsdelen med dessa länder i kraft den 1 mars 1992 och för Bulgarien och Rumänien under våren 1993. En övergång till frihandel med vissa industrivaror ska ske under en sexårsperiod. Tullarna på tekovaror kommer att vara avskaffade den 1 januari 1998 för Polen, Slovakien, Tjeckien och Ungern och den 1 januari 1999 för Bulgarien och Rumänien. Vid samma tillfälle slopas kvoteringarna på tekovaror för respektive land.

Samarbetsavtal

Medelhavsländerna: Algeriet, Egypten, Jordanien, Libanon, Marocko, Syrien och Tunisien. (Även Cypern, Turkiet och Malta räknas till Medelhavsländerna).

ACP-länderna är medlemmarna i African, Caribbean and Pacific Association och är totalt 69 stycken. I Afrika är alla länder söder om Sahara, utom Sydafrika, medlemmar i ACP. ACP-länderna har genom den s.k. Lomé-konventionen slutit avtal med EG.

Tullfrihet råder för tekovaror från ACP-länderna.

EG har även samarbetsavtal med länder i Asien och Latinamerika men dessa avtal innehåller i de flesta fall inga preferenser.

Handels- och samarbetsavtal

Albanien, Baltikum och f.d. Jugoslavien (för närvarande suspenderat — endast Slovenien är inräknad).

Det finns även planer på att f.d. Sovjetrepubliker i OSS och de baltiska staterna ska ingå ett avtal som är ett mellanting mellan handels-/samarbetsavtal och associationsavtal.

Tullpreferenser

Samtliga u-länder i Asien och Latinamerika ges rätt till GSP-behandling. Även Albanien och Baltikum ges tullpreferenser. Tullfrihet beslutas unilateralt från EG:s sida.

Minst utvecklade länder beviljas särskilda tullfriheter, där GSP ges utan kvantitativa tak. 1990 fick Bolivia, Colombia, Ecuador och Peru denna förmånligare behandling för ursprungsvaror under en treårsperiod.

Sveriges avtal med tredje land

Frihandelsavtal

EG- och EFTA-länderna, Baltikum, Bulgarien, Israel, (Polen), Rumänien, f.d. Tjeckoslovakien, Turkiet och Ungern.

Tullfrihet råder för tekovaror med ursprung i EG- och EFTA-länder samt i Baltikum.

Vid import av tekovaror med ursprung i f.d. Tjeckoslovakien och Ungern trappas tekotullarna ned successivt och varorna är tullfria fr.o.m. den 1 januari 1998. Vid import av tekovaror med ursprung i Bulgarien och Rumänien trappas tullarna ned successivt till tullfrihet fr.o.m. den 1 januari 1999.

Frihandelsavtalet med Polen har ännu inte trätt i kraft. Polen har inte velat ratificera det framförhandlade avtalet utan begärt ett stort antal ändringar i avtalet. Diskussioner pågår och avtalet förväntas träda i kraft tidigast senhösten 1993.

Frihandelsavtalet med Israel innebär tullfrihet fr.o.m. den 1 januari 1993 och från Västbanken och Gaza fr.o.m. den 1 april 1993.

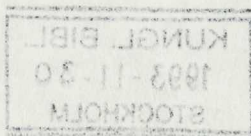
Frihandelsavtalet med Turkiet innebär att tekotullarna sänktes med 30 procent den 1 januari 1994 och till tullfrihet den 1 januari 1996.

Samarbetsavtal

Albanien och Slovenien.

Tullpreferenser

U-länder. Åtskilliga tekovaror är dock undantagna preferensbehandling.

Samfundet

Almanack och Zodiak

Talprofessor

U. Högström, författare och utg. av

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

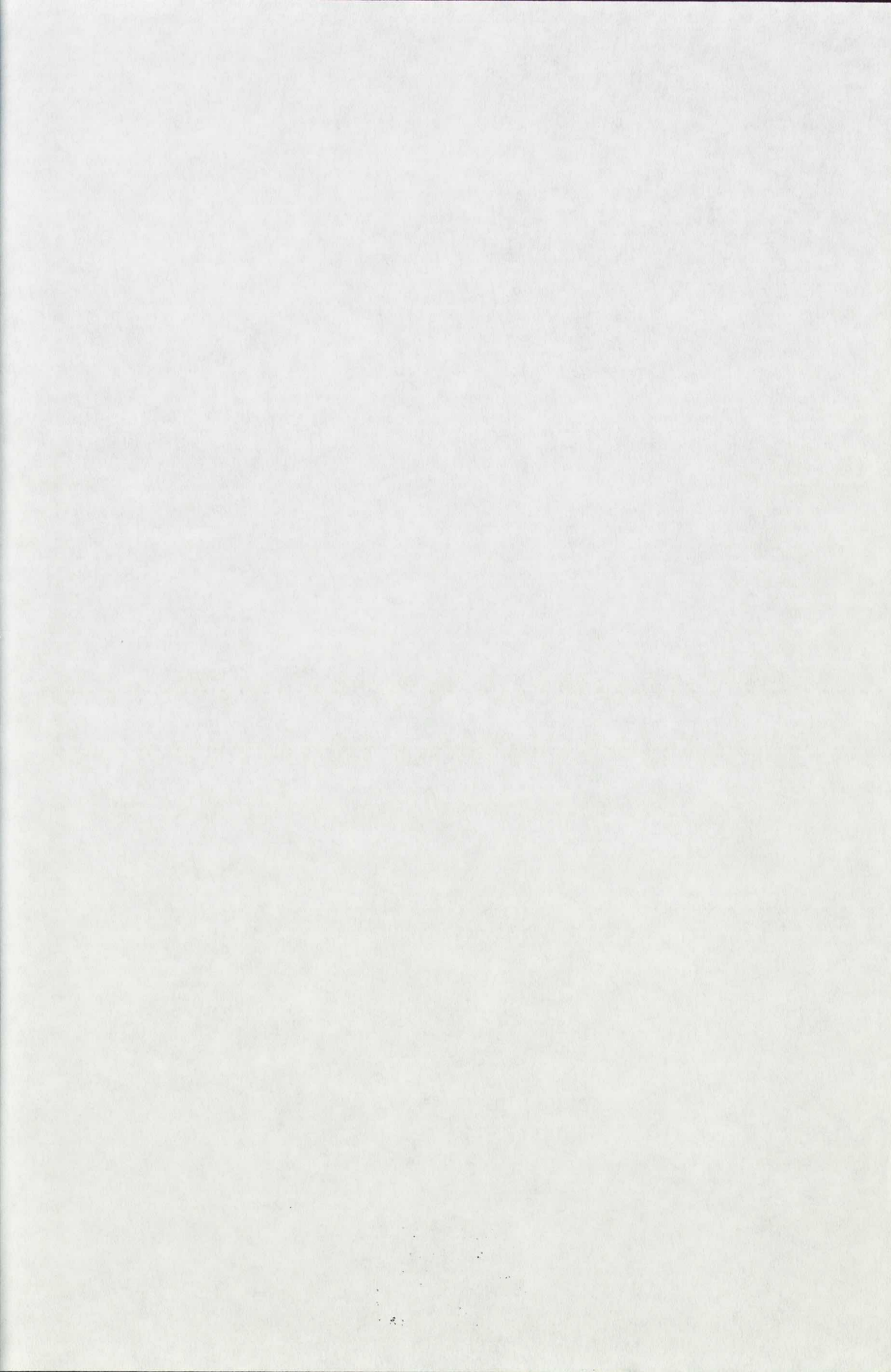
aktiva

aktiva

aktiva

aktiva

KUNGL. BIBL.
1993-11-30
STOCKHOLM

ALLMÄNNA FÖRLAGET

BESTÄLLNINGAR: FRITZES KUNDTJÄNST, 106 47 STOCKHOLM
FAX 08-20 50 21, TELEFON 08-690 90 90

ISBN 91-38-13431-4